
Maj 2025

Kommunernes brug af reglerne om adoption uden samtykke

Ankestyrelsen

ANKESTYRELSEN

Telefon: 33 41 12 00 mandag til fredag klokken 9-15, onsdag lukket.

Postadresse: Ankestyrelsen, 7998 statsservice

Mailadresse: ast@ast.dk

Hjemmeside: www.ast.dk

ISBN nr.: 978-87-7811-543-0

Indholdsfortegnelse

KAPITEL 1	SAMMENFATNING	4
	Formål og undersøgelsesspørgsmål	5
	Hovedresultater	7
	Læsevejledning	11
	Afgrænsning	12
KAPITEL 2	SAGER OM ADOPTION UDEN SAMTYKKE	13
	Udvikling i lovregler	13
	Sagsforløb	15
	Kommunernes erfaring med adoption uden samtykke	18
	Forældre til børn der bortadopteret uden samtykke	27
KAPITEL 3	TVIVL OG ETIK	30
	Tvivl om barnets bedste	30
	Ethiske overvejelser	31
KAPITEL 4	ORGANISERING OG LEDELSE	36
	Organisering i kommunerne	36
	Ledelsesmæssig prioritering	41
KAPITEL 5	FAGLIG RÅDGIVNING	45
	Rådgivning fra VISO	48
	Tværkommunalt samarbejde	51
KAPITEL 6	DOKUMENTATION	52
	Dokumentationskrav	52
	Fastsættelse af faderskab	54
	Psykologundersøgelser	55
	Forlængede sagsforløb	62
BILAG 1	METODE	64
	Spørgeskema	64
	Interview	65

KAPITEL 1

Sammenfatning

Social- og Boligministeriet har bedt Ankestyrelsen om at undersøge kommunernes brug af reglerne om adoption uden samtykke.

Adoption uden samtykke er en vidtgående social indsats, som kommunerne kan anvende, når de vurderer, at forældre vil være varigt ude af stand til at varetage omsorgen for et barn. Formålet med reglerne om adoption uden samtykke er derfor at sikre stabilitet og kontinuitet for børn, der ellers ville have været anbragt uden for hjemmet i en længere årrække (jf. adoptionslovens § 9, stk. 3). Samme vurdering om stabilitet og kontinuitet gælder også for børn og unge, hvis tilknytning til deres plejefamilie har fået en karakter, hvor det ville være skadeligt for barnet at bryde tilknytningen (jf. adoptionslovens § 9, stk. 4).

ADOPTIONSLOVEN § 9 - BETINGELSER FOR ADOPTION UDEN SAMTYKKE

Det fremgår af adoptionslovens § 9, stk. 2, at et barn under 18 år kan bortadopteret uden samtykke fra forældrene, hvis væsentlige hensyn til, hvad der er bedst for barnet, taler for det.

Af stk. 3 fremgår, at et barn under 18 år kan bortadopteret uden samtykke, hvis betingelser for at anbringe barnet uden for hjemmet uden samtykke er opfyldt (jf. barnets lov § 47, stk. 1, nr. 1-2), og det er sandsynliggjort, at forældrene varigt vil være ude af stand til at varetage omsorgen for barnet, og at adoption af hensyn til kontinuiteten og stabiliteten i barnets opvækst vil være bedst for barnet.

Af stk. 4 fremgår, at et barn anbragt i plejefamilie kan blive adopteret af plejefamilien uden samtykke fra forældrene, hvis betingelser for at anbringe barnet uden for hjemmet uden samtykke er opfyldt (jf. barnets lov § 47, stk. 1) og barnets tilknytning til plejefamilien har antaget en sådan karakter, at det vil være skadeligt for barnet at bryde denne tilknytning, navnlig under hensyn til kontinuiteten og stabiliteten i barnets opvækst og til barnets relation til sine forældre.

Når en kommune vurderer, og eventuelt indstiller, en sag til adoption uden samtykke, hviler det på en samlet vurdering af,

hvad der er til barnets bedste, barnets behov og forældrenes evner til at imødekomme barnets behov. Det er en vurdering og et sagsområde med stor kompleksitet, hvor kommunerne skal navigere i mange krav og procedurer. Samtidig skal kommunerne handle efter flere forbundne lovområder, herunder adoptionsloven og barnets lov.

Det samlede antal af børn, der bortadopteret uden samtykke, er steget. I 2024 var det samlet set 41 børn, der blev bortadopteret uden samtykke efter adoptionslovens § 9, stk. 3, eller stk. 4. I 2020 var det 30 børn¹. Selvom tallet samlet set er steget, er det et område, hvor kommunerne generelt set har begrænset praksiserfaring. Visse kommuner har opbygget en praksis og er godt inde i reglerne, mens relativt mange kommuner (46 procent) ikke har prøvet at indstille en sag inden for de seneste tre år. Formålet med denne undersøgelse er derfor at belyse, hvad der understøtter anvendelsen af reglerne, samt hvilke barrierer der kan hindre brug af reglerne.

Tidligere undersøgelse

Ankestyrelsen udgav i 2018 en undersøgelse om adoption uden samtykke², hvor alle landets kommuner blev spurgt til deres anvendelse af reglerne. Et af hovedresultaterne var, at kommunerne i nogen grad kendte til reglerne og i mindre grad oplevede sig klædt på til at anvende reglerne i praksis. Ud af de 86 kommuner, som besvarede spørgeskemaundersøgelsen, svarede 25 kommuner, at de på det tidspunkt ikke havde indstillet og ej heller havde overvejet at indstille sager om adoption uden samtykke til kommunalbestyrelsen.

Siden er der sket lovændringer i 2019, og derudover har barnets lov i 2024 introduceret nye regler med betydning for området for adoption uden samtykke.

FORMÅL OG UNDERSØGELSESSPØRGSMÅL

Denne undersøgelse har til formål at belyse kommunernes brug af reglerne om adoption uden samtykke i adoptionslovens § 9, stk. 3, (kaldet fremmedadoption), og § 9, stk. 4, (kaldet plejefamilieadoption).

Undersøgelsen belyser følgende spørgsmål:

---

¹ Tal fra Ankestyrelsen

² [Ankestyrelsens undersøgelse om adoption uden samtykke.pdf](#)

1) Hvilke barrierer oplever kommunerne i forhold til at indstille til adoption uden samtykke i sager, hvor hensynet til barnets bedste ellers taler for adoption?

1a) Hvilke overvejelser og tvivlsspørgsmål kommer til udtryk blandt kommunerne?

1b) Oplever kommunerne, at der er uhensigtsmæssige forhold ved lovgivningen, som påvirker deres anvendelse af adoption uden samtykke?

2) Hvad oplever kommunerne understøtter den gode anvendelse af bestemmelsen om adoption uden samtykke?

2a) Hvordan har kommunerne organiseret sig, og har de en strategi på området?

2b) Hvad kendetegner de sager, kommunerne overvejer at indstille til adoption uden samtykke?

2c) Hvilke erfaringer har kommunerne med rådgivning fra VISO?

2d) Hvordan har kommunerne opnået viden om reglerne?

2e) Tilbyder kommunerne støtte til de biologiske forældre som følge af adoptionen? Hvilken?

METODE OG DATAGRUNDLAG

For at besvare undersøgelsesspørgsmålene har vi foretaget:

Spørgeskema

- Spørgeskema blandt landets kommuner - svarprocent på 98 procent (95 kommuner)
- I flere af rapportens figurer har en forholdsvis stor andel af kommunerne svaret "ved ikke". Der er et stort sammenfald mellem de kommuner, der har svaret "ved ikke", og de kommuner, der endnu ikke har prøvet at indstille en sag om adoption uden samtykke.

Interview

- I seks kommuner med henholdsvis ledere og børne- og ungerådgivere.

- Tre af kommunerne; Lolland, Ikast-Brande og Ringkøbing-Skjern Kommune har indstillet sager om adoption uden samtykke.
- De tre øvrige kommuner; Kolding, Kerteminde og Odsherred Kommune har endnu ikke erfaring med, at indstille en sag om adoption uden samtykke.

Læs mere om undersøgelsens metode og datagrundlag i bilag 1.

HOVEDRESULTATER

Sager om adoption uden samtykke er steget siden 2018

Lidt over halvdelen af landets kommuner (54 procent) har inden for de seneste tre år gjort sig erfaring med at indstille en sag om adoption uden samtykke til børne- og ungeudvalget. I den tidligere undersøgelse fra 2018 var det 23 procent af kommunerne.

Antallet af afgørelser er steget siden 2020

Vi ser også en stigning i det samlede antal af afgørelser i Ankestyrelsen – det vil sige afgørelser om frigivelse til adoption, hjemvisning og afvisning af sager. I 2020 blev der truffet 41 afgørelser om adoption uden samtykke, mens der i 2024 blev truffet 54 afgørelser i alt. Der er en overvægt af sager om bortadoption efter § 9, stk. 3 – de udgjorde 31 ud af 41 sager i 2024. § 9, stk. 4 sagerne, hvor børn adopteres af deres plejeforældre, har været stigende frem mod 2023. I 2020 var der 5 sager, mens der i 2023 var 15 sager. Senest, i 2024, var antallet af sager om plejefamilieadoptioner 10.

Sager der ikke videreindstilles til Ankestyrelsen

19 ud af 95 kommuner (20 procent) har indstillet en sag, hvorefter børne- og ungeudvalget har valgt ikke at sende sagen videre til Ankestyrelsen. Kommunerne angiver, at det i størstedelen af tilfældene skyldes årsager relateret til psykologundersøgelser og/eller vurdering af forældrenes udviklingspotentiale.

Sagernes karakteristika

Kommunerne oplever, at det over tid varierer, om og hvor ofte de har sager, som er relevante at vurdere i forhold til adoption uden samtykke. Når de har sager, drejer det sig oftest om familier, hvor forældrene i høj grad er karakteriseret ved svær psykisk sygdom, kognitive udfordringer, misbrug og egen op-

vækst i anbringelse uden for hjemmet. 24 kommuner (25 procent), vurderer, at deres medarbejdere i mindre grad overvejer adoption uden samtykke, når det er relevant.

Adoption uden samtykke er vidtgående og dilemmafyldt

Kommunerne fortæller, at de kan stå med sager, hvor de er i tvivl om, hvorvidt bortadoption er det rette at gøre. Det gælder særligt i sager, hvor de tvivler på forældrenes potentiale for udvikling. I nogle kommuner fortæller de, at tvivlen er tilstede indledningsvist, hvorefter deres arbejde med sagsoplysning er med til at afdække, om de vurderer, at bortadoption vil være til barnets bedste.

Kommunerne udtrykker etiske overvejelser for og imod adoption uden samtykke

Kommunerne fortæller, at etiske overvejelser altid er forankret i deres arbejde med adoption uden samtykke, da de ser det som en yderst vidtgående og dilemmafyldt beslutning. De fortæller, at det er en social indsats, der møder enten personlig opbakning eller modstand blandt kommunernes medarbejdere. Det, vurderer kommunerne, er vigtigt at have for øje, når de udpeger, hvilke medarbejdere der skal have ansvar for adoption uden samtykke.

Kommunerne skal altid i deres overvejelser om adoption uden samtykke vurdere, om børnene alternativt vil være anbragt hele barndommen. Visse kommuner gør sig etiske overvejelser, som tilsiger brug af reglerne, hvor de i høj grad vægter et alternativ med langvarige og potentielt ustabile anbringelsesforløb. Andre kommuner vægter den biologiske slægt og ser et dilemma i at afskære børnene og slægt muligheden for at kende til hinanden.

Klare regler og gode muligheder for råd og vejledning

Kommunerne udtrykker i spørgeskemaet og i interviewene en generel oplevelse af, at reglerne og procedurerne på området er klare, og at der er gode muligheder for råd og vejledning fra VISO og Ankestyrelsen. Der er således 74 procent af kommunerne, der i spørgeskemaet svarer nej til, om de mangler mulighed for råd og vejledning i brug af reglerne, som ikke imødekommes af de eksisterende tilbud. Kommunerne oplever, at dokumentationskravene er omfattende men rimelige, taget i betragtning hvor meget der er på spil for familierne. I forhold til hvordan kommunerne fagligt rustet sig til at bruge reglerne, er der flest kommuner, der benytter rådgivning fra VISO (75 procent). Dernæst er der 66 procent af kommunerne, der anvender ledelsestilsyn til at sikre, at relevante medarbejdere er klædt på til at bruge reglerne.

Kommunerne giver ikke i spørgeskemaet udtryk for, at de i udpræget grad mangler fagligt kendskab til området i deres organisationer, herunder i børne- og ungeudvalgene. Dog udtrykker 16 kommuner i spørgeskemaet, at de oplever, at der i børne- og ungeudvalgene, kan være ideologisk modstand mod adoption uden samtykke.

Manglende hjemmel i loven til støtte til forældrene

Når der træffes beslutning om adoption uden samtykke, fortæller kommunerne fælles, at de mangler hjemmel i lovgivningen til at kunne tilbyde støtte til forældrene. Det gælder støtte til at håndtere den sorg og krise, forældrene kan opleve som følge af, at deres barn adopteres bort uden deres samtykke. Kommunerne fortæller, at de vurderer, om forældrene har mulighed for at få støtte efter andre bestemmelser, eksempelvis støtteperson (jf. § 75 i barnets lov) eller bostøtte (jf. § 85 i serviceloven). Det kan være muligt på den måde at tilbyde forældrene støtte i at håndtere deres sorg og krise efter eksisterende bestemmelser. Kommunerne efterlyser imidlertid en lovbestemmelse målrettet støtte til forældre, der har fået deres barn bortadopteret uden deres samtykke.

Kommunerne fremhæver i interviewene følgende faktorer som vigtige i at understøtte en god anvendelse af reglerne om adoption uden samtykke.

FAKTORER DER UNDERSTØTTER BRUG AF REGLERNE OM ADOPTION UDEN SAMTYKKE

- **Tidlig opsporing og igangsættelse af sager:** Systematisk screening af underretninger og tidligt fokus på, at undersøge muligheden for bortadoption. Sagsforløbene har en vis længde, og hvis kommunen skal nå at indstille en sag efter § 9, stk. 3, er det vigtigt at komme tidligt i gang med at indhente sagsakter og igangsætte børnefaglig undersøgelse, forældrekompetenceundersøgelse og prognosevurdering.
- **Ledelsesmæssig prioritering:** Ledelsen har fokus på adoption uden samtykke og herunder at klæde medarbejdere fagligt på, sikre at medarbejderne har tid og ressourcer til at håndtere sager rettidigt og understøtter medarbejderne gennem sparring.
- **Særlig organisering:** Faglige ledere og konsulenter kan være vigtige bindeled mellem den øvrige ledelse og rådgiverne og kan initiere, at medarbejdere bliver klædt fagligt på, og at sager prioriteres. De forskellige

niveauer i kommunernes organisering har kendskab til og de rette rammer for, at sager kan indstilles.

- **Ledelsen tager hånd om børne- og ungerådgiver-nes psykiske arbejdsmiljø:** Rådgiverne kan få faglig og følelsesmæssig sparring af kollegaer og ledere og kan rettidigt trække på supervision.
- **Faglig rådgivning:** Temadage med VISO giver et godt udgangspunkt for at opbygge en praksis for adoption uden samtykke. Kommunerne fremhæver, at de samtidig skal have konkrete sager, hvis de skal opbygge kompetencer på området. Kommunerne oplever videre, at VISOs rådgivning i sagerne styrker indstillingerne og deres argumenter for, hvorfor de vurderer, at adoption i en given sag er til barnets bedste.
- **Brug af psykologer, der kender krav og procedu-rer:** Når kommunerne skal igangsætte psykologiske undersøgelser, ser de en fordel i at bruge psykologer, de kender i forvejen, og som de ved har kendskab til krav og procedurer for undersøgelserne. Det sikrer, at undersøgelserne bedst muligt imødekommer kravene og brugbart kan indgå i kommunens indstilling.

Kommunerne fremhæver videre følgende faktorer som barrierer for brug af reglerne om adoption uden samtykke.

FAKTORER DER KAN UDGØRE BARRIERER FOR BRUG AF REGLERNE OM ADOPTION UDEN SAMTYKKE

- **Ventetid på psykologundersøgelser:** Kommunerne oplever udfordringer med udbuddet af autoriserede psykologer til at gennemføre de psykologiske undersøgelser. Det skaber lange ventetider til igangsættelse af undersøgelser. 75 ud af 95 kommuner (75 procent) oplever, at de i nogen eller høj grad har udfordringer med lang ventetid på psykologundersøgelser.
- **Fastsættelse af faderskab:** Kommunerne kan i visse sager opleve vanskeligheder med fastsættelse af faderskab. I de tilfælde er det kun 3 procent af kommunerne, der svarer i spørgeskemaet, at det ikke forlænger sagsforløbene. Kommunerne angiver erfaringer

med, at det kan tage et halvt til halvandet år at få fastsat faderskab. Når manglende faderskab derudover skal behandles i retten, kan det forlænge sagsforløb yderligere og forsinke afgørelser.

- **Forlængede sagsforløb:** Ventetider på igangsættelse af psykologundersøgelser, psykologundersøgelser der af forskellige årsager trækker ud, fastsættelse af faderskab samt retlige processer kan alt sammen skabe forlængede sagsforløb. I de sager er børnene tilsvarende længere tid i midlertidige anbringelser, hvor der kan ske tilknytning i plejefamilien. Det oplever visse kommuner kan vanskeliggøre vurderingen af, hvad der er til barnets bedste, og om det fortsat er bortadoption eller at fastholde anbringelsen.
- **Manglende organisering:** Kommunerne kan opleve, at hvis der ikke tages ledelsesmæssig styring på at prioritere adoption uden samtykke, og hvis der ikke er udepegede medarbejdere, som er inde i området og kan prioritere at håndtere sager – så hindrer det en brug af adoptionsreglerne.

LÆSEVEJLEDNING

Rapporten er inddelt i fem kapitler.

Kapitel 2 beskriver udviklingen i lovregler og hvordan sagsforløb kan se ud. Vi beskriver også kommunernes erfaring med, at indstille sager om adoption uden samtykke, hvad der karakteriserer sagerne, og kommunernes støtte til forældre, hvis børn bortadopteret uden deres samtykke (undersøgelsesspørgsmål 2b og 2e).

Kapitel 3 beskriver kommunernes tvivl og etiske overvejelser (undersøgelsesspørgsmål 1a).

Kapitel 4 handler om kommunernes ledelse, og hvordan de har organiseret sig i forhold til at håndtere sager om adoption uden samtykke (undersøgelsesspørgsmål 2a).

Kapitel 5 beskriver, hvordan kommunerne introducerer sig til reglerne, og hvordan de trækker på rådgivning fra VISO (undersøgelsesspørgsmål 2c og 2d)

Kapitel 6 handler om kommunernes arbejde med at indhente dokumentation, når de skal indstille sager til adoption uden samtykke (undersøgelsesspørgsmål 1b).

Samlet set beskriver kapitlerne forskellige forhold, der ifølge kommunerne enten kan hindre eller understøtte, deres brug af reglerne om adoption uden samtykke (undersøgelsesspørgsmål 1 og 2).

AFGRÆNSNING

Det skal bemærkes, at de interviewede kommuner særligt har udtalt sig om deres praksis med fremmedadoptionssager, jf. § 9, stk. 3. Det er de sager, kommunerne oplever, fylder mest i deres arbejde med adoption uden samtykke, og det er dermed også de sager, der fylder mest i rapporten. Visse pointer og forhold gælder på tværs af stk. 3 og stk. 4 sager og ellers har vi fremhævet, hvilken sagstype det drejer sig om.

KAPITEL 2

Sager om adoption uden samtykke

I følgende kapitel indleder vi med en kort beskrivelse af udviklingen i lovregler, hvorefter vi skitserer et muligt sagsforløb, og hvad kommunerne fremhæver er vigtigt i sagernes opstart. Så belyser vi kommunernes erfaring med at indstille sager om adoption uden samtykke, og til sidst ser vi på forældre til børn der adopteres uden samtykke, herunder karakteristika ved og støtte til forældrene.

UDVIKLING I LOVREGLER

Udvalgte og centrale ændringer i reglerne om adoption uden samtykke

Følgende nedslagspunkter i årene 2009, 2015, 2019 og 2024 er relevante i et overblik over udviklingen i regler på området for adoption uden samtykke.

2009 - ADOPTION UDEN SAMTYKKE AF BØRN UNDER ET ÅR OG BØRN ANBRAGT I MINDST TRE ÅR

Frem til 2009 kunne adoption uden samtykke i praksis kun finde sted, hvis et barn havde været anbragt uden for hjemmet i mindst syv år og ikke havde haft kontakt til sine biologiske forældre i seks-otte år. Med ændringen af adoptionsloven i 2009 blev muligheden konkretiseret og udvidet, så:

- det var muligt, uden forældrenes samtykke, at bortadoptere et barn, som var under et år.
- det var muligt, uden forældrenes samtykke, at bortadoptere et barn, som havde været anbragt uden for hjemmet i mindst tre år.

2015 - ADOPTION UDEN SAMTYKKE UANSET BARNETS ALDER OG ANBRINGELSESPERIODE

I 2015 blev der lempet yderligere i forhold til, at adoption uden samtykke kunne gennemføres uanset barnets alder og anbringelsesperiode. Lovændringerne indebar, at:

- det skal sandsynliggøres, og ikke længere godtgøres, at forældrene varigt vil være ude af stand til at varetage omsorgen for barnet.

- aldersgrænsen på et år ophæves, og kravet om anbringelse i mindst tre år fjernes. Dermed gælder bestemmelserne i den nye lovgivning uanset barnets alder og anbringelsesperiode.
- plejeforældre kan adoptere deres plegebarn uden samtykke, når barnet har fået en sådan tilknytning til plejefamilien, at det vil være skadeligt for barnet at bryde denne.
- det er muligt, at den oprindelige slægt, herunder forældrene, kan få fastsat samvær eller kontakt med barnet, hvis det er bedst for barnet. Det gælder også, selvom forældrene ikke har haft samvær forud for adoptionen.³

2019 - FORENKLINGER I SAGSBEHANDLINGEN AF ADOPTION UDEN SAMTYKKE

I april 2019 ændredes reglerne i form af en række forenklinger i sagsbehandlingen. Det indebar, at:

- kompetencen til at træffe afgørelse blev flyttet fra Familieretshuset til Ankestyrelsen,
- kompetencen til at beskikke advokater for parterne i disse sager blev flyttet fra Familieretshuset til kommunen.
- hjemmel til, at børn, der adopteres uden samtykke til andre end deres plejefamilie, placeres midlertidigt hos den kommende adoptivfamilie, når Ankestyrelsen har truffet afgørelse om frigivelse til bortadoption uden samtykke efter § 9, stk. 3, og frem til sagen er endeligt afgjort ved domstolene, da adoptionsbevillingen først kan udstedes herefter.

2024 - AFGØRELSE OM ADOPTION UDEN SAMTYKKE INDEN FØDSEL OG STØRRE INDDRAGELSE AF VISO

Senest i 2024 blev der indført visse regelændringer på området for adoption uden samtykke med implementeringen af barnets lov og en samtidig ændring af den tilknyttede adoptionslov.

- tilføjelse om at afgørelse om adoption i helt ekstraordinære tilfælde kan træffes inden barnets fødsel (adoptionsloven).

³ Der er senest faldet dom i en sag om samvær efter forældreansvarslovens § 20a i Højesteret den 3. april 2025, hvor Højesteret hjemviste sagen til familieretten med henblik på fastsættelse af de nærmere vilkår for ansøgers kontakt med barnet i form af fotografier af barnet og adgang til at se barnet på en legeplads.

- udvidelse af de situationer, hvor kommunen har pligt til at overveje adoption. Eksempelvis når kommunen anbringer, når barnet antages at skulle være anbragt i en længere årrække, og hvis forældre, der tidligere har fået et barn anbragt eller bortadopteret, venter et nyt barn (barnets lov).
- kommunen skal i sin indstilling redegøre for, hvordan de har overvejet og arbejdet med at hjemgive barnet (barnets lov).
- styrkelse af kommunernes muligheder for at søge rådgivning fra VISO (barnets lov):
  - Kommunen skal have øget opmærksomhed på muligheden for at få rådgivning i alle sager, hvor det overvejes at indstille til adoption uden samtykke.
  - Kommunen er forpligtet til at benytte rådgivning fra VISO i sager efter § 9, stk. 3, i adoptionsloven.
  - VISO kan pålægge kommuner generel rådgivning om adoption uden samtykke.
- bortadopterede børn under 18 år og over 12 år kan tage initiativ til, at der etableres kontakt mellem barnet og oprindelige slægtninge (adoptionsloven).

SAGSFORLØB

Hvis en sag er en mulig adoptionssag, er der en række sagskridt, der skal gå forud for, at et barn eventuelt kan frigives til bortadoption. I følgende boks gennemgår vi, hvordan et sagsforløb kan se ud i sager, hvor sigtet er at indstille efter adoptionslovens § 9 stk. 3.

MULIGT SAGSFORLØB I SAGER OM ADOPTION UDEN SAMTYKKE

Sagsforløbet nedenfor tager udgangspunkt i sager om fremmedadoption, jf. § 9, stk. 3, og er et eksempel på, hvordan de kan forløbe.

- Kommunen modtager underretning og screener den mulige adoptionssag
- Kommunen indkalder parterne til dialog omkring deres bekymring, igangsætter typisk børnefaglig undersøgelse og forsøger måske også, på et tidligt stadie, at igangsætte en forældrekompetenceundersøgelse
- Barnet fødes og anbringes enten på mor/barn-hjem, uden for hjemmet eller forældrene får massiv støtte eksempelvis gennem familiebehandling i hjemmet

- Der udarbejdes forældrekompetenceundersøgelse af en autoriseret psykolog samt prognosevurdering
- Forvaltningen modtager lovpligtig rådgivning fra VISO på et givent tidspunkt i sagsforløbet
- Forvaltningen samler den nødvendige dokumentation og indstiller sagen
- Indstillingen om adoption uden samtykke behandles på et møde i kommunens børne- og ungeudvalg
- Hvis børne- og ungeudvalget er enige i indstillingen, sendes sagen til Ankestyrelsen
- Ankestyrelsen behandler sagen, og træffer afgørelse
- Såfremt der træffes afgørelse om frigivelse af barnet til adoption uden samtykke, går matchningsprocessen i gang, hvor Adoptionsnævnet modtager de seneste nye helbredsoplysninger på barnet. Adoptionsnævnet matcher barnet med ansøgere, der er godkendt til at adoptere, og som ønsker at adoptere nationalt.
- Barnet skal flytte fra den hidtidige plejefamilie og udsendes i den såkaldte midlertidige placering hos de kommende adoptanter
- Imens kører der ofte et parallelt forløb ved domstolene, hvor Ankestyrelsens afgørelse om frigivelse kan prøves ved både by- og landsret.

Hvis en sag om et barn er relevant til bortadoption, er der ifølge kommunerne forskellige forhold, som potentielt udgør barrierer for eller understøtter, hvorvidt sagen også resulterer i, at barnet frigives til bortadoption. Visse forhold hænger sammen med kommunernes praksis og organisering. Andre forhold afhænger af eksterne omstændigheder, som enten kan hindre eller forlænge sagerne (det belyser vi nærmere i kapitel 6 om dokumentation).

Sagernes opstartsfase er vigtig

Når det gælder kommunernes praksis og organisering, nævner flere kommuner, at sagernes opstartsfase er afgørende. Det udtrykkes blandt de interviewede kommuner, der har erfaring med at indstille sager. De pågældende kommuner peger på vigtigheden af:

- Tidlig opsporing og igangsættelse af sagerne
- Hurtig påbegyndelse af indhentning af dokumentation

Tidlig opsporing og igangsættelse af sagerne

Flere kommuner fremhæver, at det er vigtigt med en tidlig opsporing og systematisk håndtering af underretninger. I den tidlige opsporing vægter kommunerne gode samarbejder med relevante instanser såsom sundhedsvæsen og andre kommunale

fagprofessionelle. Flere af kommunerne er organiseret ved at alle indkomne underretninger vurderes i en modtagelse og her fortæller eksempelvis Ikast-Brande Kommune:

“Vi har lavet en aftale [med modtagelsen] om, at det er bedre, at vi får sagerne over for tidligt, hvis barnet skal bortadopter, så vi kan hjælpe den proces i gang. Fordi, det er oftest en længere proces, der følger.” (Leder, Ikast-Brande Kommune)

På samme vis fortæller Lolland Kommune, at alle underretninger, der omhandler ufødte børn, sendes direkte videre til den børne- og ungerådsgiver, der sidder med deres adoptionssager.

AKTØRER DER UNDERRETTER

De interviewede kommuner er spurgt til, hvor underretninger og henvendelser kan komme fra, når det handler om sager, der vurderes i forhold til adoption uden samtykke. Kommunerne nævner:

- Sundhedsvæsenet, herunder familieambulatorier, jordemødre, praktiserende læger og sundhedsplejen
- Bostøtter efter § 85 i serviceloven
- Jobcenter
- PPR, hvis de eksempelvis via søskende får kendskab til mors graviditet
- Mellemkommunalt, når en sårbar gravid flytter
- Anonyme fra civilsamfundet.

SYSTEMATIK I SCREENINGEN

Når kommunerne indledningsvist screener en sag, fortæller visse kommuner, at de mere systematisk anvender pejlemærker og screener for risiko- og beskyttelsesfaktorer. I Lolland Kommune screener de sagerne efter lovbestemmelserne, såsom søskendesager, og derudover ud fra pejlemærker, eksempelvis meget indgribende psykisk sygdom og omfattende sociale vanskeligheder. På samme vis fortæller Ikast-Brande Kommune, at de også screener efter risiko- og beskyttelsesfaktorer såsom lav IQ, svær psykisk sygdom, egen historik, for eksempel tidligere anbringelse og misbrug.

Hurtig opstart med at indhente dokumentation

Efter den indledende tidlige opsporing og screening vægter kommunerne vigtigheden af ret hurtigt at igangsætte en børnefaglig undersøgelse og forældrekompetenceundersøgelse⁴. Visse af kommunerne fortæller, at de som standard også bestiller en prognosevurdering selvom det på dette tidlige

TIDLIG IGANG- SÆTTELSE AF BØRNEFAGLIG UNDERSØGELSE

⁴ I kapitel 6 om dokumentation uddybes de psykologiske undersøgelser nærmere.

tidspunkt endnu ikke vides, hvorvidt sagen er relevant til indstilling om bortadoption. En rådgiver fra Ikast-Brande Kommune fortæller:

"Så sætter vi en forældrekompetenceundersøgelse i gang, hvor der også er en prognosevurdering som en del af det. Det har man valgt i Ikast-Brande Kommune at gøre for nogle år tilbage. Især hvis der er en ret høj bekymringsgrad, så vil vi gerne have en prognosevurderingen med fra start, i stedet for at vi laver en forældrekompetenceundersøgelse for så at kunne anbringe, for så derefter at lave en til med en prognosevurdering." (Rådgiver, Ikast-Brande Kommune)

OPDRAG TIL FORÆLDREKOM- PETENCEUNDER- SØGELSE

For at hjælpe arbejdsgangen på vej for kommunerne kan de anvende en skabelon til opdraget til forældrekompetenceundersøgelsen. En rådgiver fra Lolland Kommune fortæller:

"Vi har en skabelon, og så kan jeg tilrette efter den enkelte sag. Så selve rammen, har vi liggende, og det letter arbejdet meget, at vi ikke skal sidde og opfinde den dybe tallerken hver gang." (Rådgiver, Lolland Kommune)

En leder fra Ringkøbing-Skjern Kommune fortæller, at de også som led i deres skabelon henviser til de relevante vejledninger, som psykologen bør orientere sig i.

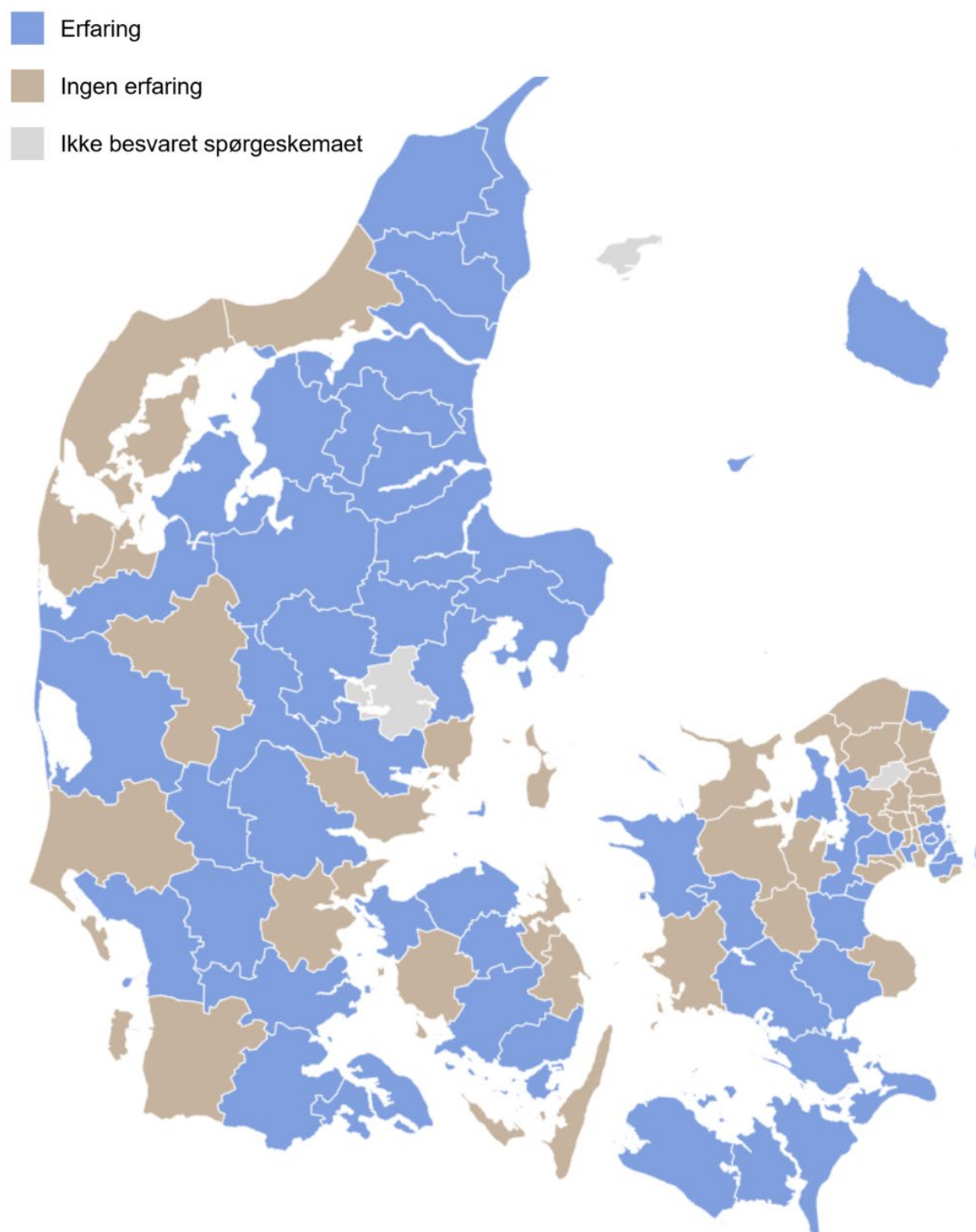
KOMMUNERNES ERFARING MED ADOPTION UDEN SAMTYKKE

LIDT MERE END HVER ANDEN KOMMUNE HAR PRØVET AT IND- STILLE EN SAG

Lidt over halvdelen af kommunerne har erfaring med at indstille sager

I spørgeskemaet angiver 51 ud af 95 kommuner (54 procent), at de har indstillet en eller flere sager de seneste tre år. 41 kommuner har ikke erfaring med at indstille sager, og to har svaret ved ikke. På et Danmarkskort ser fordelingen af kommuner, som henholdsvis har og ikke har erfaring, ud som følgende:

FIGUR 2.1 KOMMUNER MED ERFARING I AT INDSTILLE SAGER TIL ADOPTION UDEN SAMTYKKE INDEN FOR DE SENESTE TRE ÅR

Note: Figuren er baseret på besvarelser fra 95 kommuner. Kommuner markeret med blå har indstillet en eller flere sager de seneste tre år (n=51). Kommuner markeret med brun har ikke prøvet at indstille sager (n=44) mens kommuner markeret med grå ikke har deltaget i undersøgelsen (n=3).

Kilde: Ankestyrelsens spørgeskema om Adoption uden samtykke, 2024

Sammenligner vi tallene med undersøgelsen fra 2018 ser vi en stigning i omfanget af kommuner, som har opnået erfaring med at indstille en eller flere sager. I 2018 var det således 20 ud af 86 kommuner (23 procent), der angav, at de inden for de forudgående tre år havde prøvet at indstille en eller flere sager⁵.

Omfanget af indstillinger til børne- og ungeudvalgene

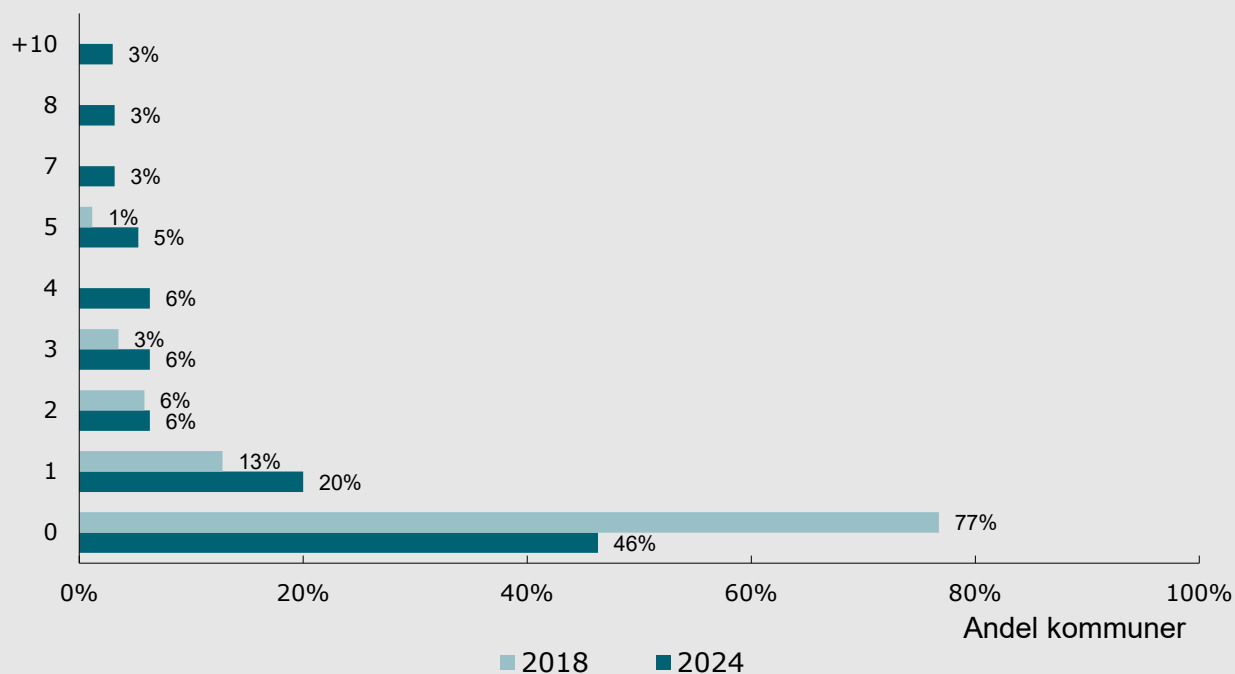
Ser vi på, hvor mange sager kommunerne har indstillet de seneste tre år til børne- og ungeudvalgene, er det samlede antal 201 sager. Tallet er indberettet af kommunerne i spørgeskemaet, og skal forstås som et skøn. Ligesom der siden 2018 er flere kommuner, der har prøvet at indstille en eller flere sager, er der også sket en betydelig stigning i omfanget af sager. I 2018 angav 20 kommuner, at de havde indstillet i omegnen af 35 sager i alt i årene 2015 til 2018.

I figur 2.2 ses en sammenligning i antal sager som kommunerne har indstillet i undersøgelserne fra henholdsvis 2018 og 2024.

---

⁵ [Rapport om adoption uden samtykke — Ankestyrelsen](#)

FIGUR 2.2 HVOR MANGE SAGER HAR KOMMUNEN INDSTILLET TIL BØRNE- OG UNGEUDVALGET OM ADOPTION UDEN SAMTYKKE DE SENESTE TRE ÅR?

Note: Figuren er baseret på besvarelser fra 86 kommuner i undersøgelsen fra 2018 og 95 kommuner i undersøgelsen fra 2024. Spørgsmålsformulering fra 2018. "Angiv opgørelse eller skøn over hvor mange gange kommunen har indstillet til adoption uden samtykke til børn og unge-udvalget fra 1.oktober 2015 til 1.marts 2018. Svaret må gerne være baseret på en skønsmæssig vurdering".

Kilde: Ankestyrelsens spørgeskema om Adoption uden samtykke, 2018 og 2024

Tal fra Ankestyrelsen

Den 1. juli 2019 blev kompetencen til at træffe afgørelser i sager om adoption uden samtykke flyttet fra Familieretshuset til Ankestyrelsen. I følgende tabel 2.1 fremgår Ankestyrelsens statistik over afgørelser siden da.

TABEL 2.1 TAL FRA ANKESTYRELSENS SAGSBEHANDLINGSSYSTEM

	2020	2021	2022	2023	2024
Afgørelser om adoption uden samtykke efter adoptionslovens § 9, stk. 3					
Afslag	3	2	3	1	5
Hjemvisning	6	5	2	4	8
Frigivelse til adoption uden samtykke	25	25	24	30	31
Afgørelser om adoption uden samtykke efter adoptionslovens § 9, stk. 4					
Afslag	2	1			
Hjemvisning		2	3	1	
Frigivelse til adoption uden samtykke	5	4	13	15	10
Afslag/hjemvisninger (Både § 9, stk. 3 og 4)	11	10	8	6	13
Sager om adoption uden samtykke (Både § 9, stk. 3 og 4)	30	29	37	45	41

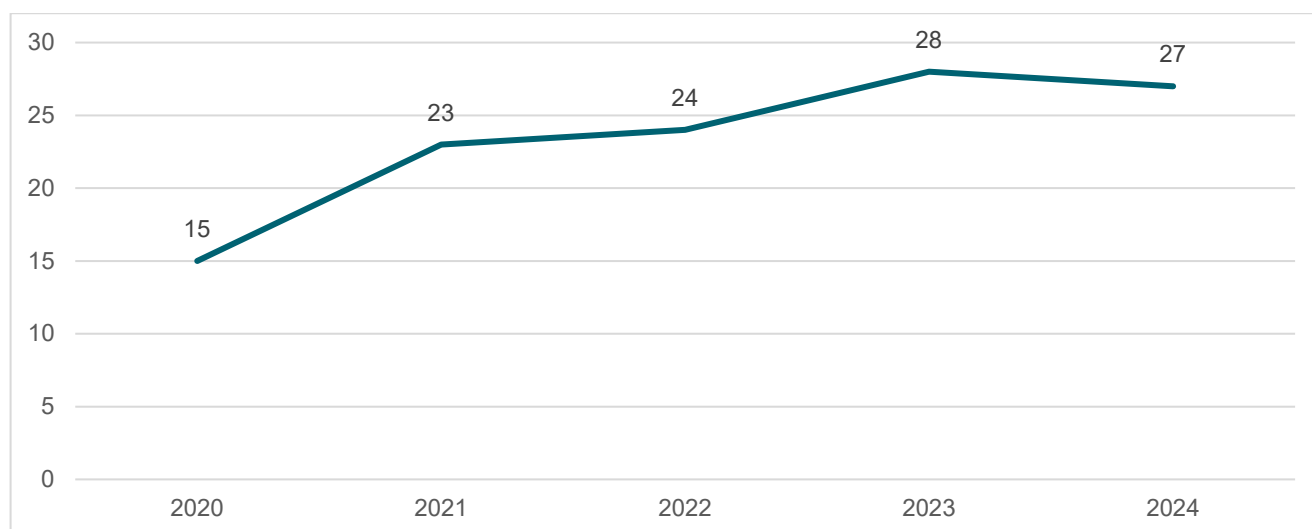
Note: Data er trukket pr. 03-01-2025. Bemærk, at der er tale om data, sådan som de på nuværende tidspunkt fremgår af vores sagsbehandlingssystem. For at sikre de mest aktuelle data sker der løbende efterregistreringer i data. Dette kan skabe uoverensstemmelser med tidligere offentliggjorte data for samme tidsperiode. Ankestyrelsen bemærker at afslag og hjemvisninger eksempelvis kan skyldes vurdering af forældreevne, uafklaret faderskab og at undersøgelser af forældreevnen ikke er udført korrekt

Kilde: Ankestyrelsens sagsbehandlingssystem.

Det samlede antal afgørelser i sager om § 9, stk. 3 og stk. 4 er gradvist steget en smule de seneste år. Ser vi alene på antallet af sager, hvor der er truffet afgørelse om bortadoption, var det i 2020 30 sager, mens det i 2024 var 41 sager. Der er en overvægt af sager om fremmedadoption efter § 9, stk. 3, mens stk. 4 sagerne, hvor børn adopteres af deres plejeforældre, har været stigende frem mod 2023. I 2024 faldt antallet til 10 sager.

I figur 2.3 nedenfor fremgår det, hvordan antallet af kommuner, der har indstillet adoptionssager efter § 9, stk. 3 og stk. 4, har udviklet sig siden 2020.

FIGUR 2.3 UDVIKLING I ANTALLET AF KOMMUNER, DER HAR INDSTILLET SAGER TIL ANKESTYRELSEN OG HVOR ANKESTYRELSEN HAR TRUFFET AFGØRELSE I SAGERNE

Note: Data er trukket pr. 03-01-2025. Bemærk, at der er tale om data, sådan som de på nuværende tidspunkt fremgår af vores sagsbehandlingssystem. For at sikre de mest aktuelle data sker der løbende efterregistreringer i data. Dette kan skabe uoverensstemmelser med tidligere offentliggjorte data for samme tidsperiode.

Kilde: Ankestyrelsens sagsbehandlingssystem.

Af grafen fremgår det, at antallet af kommuner, der har indstillet sager til Ankestyrelsen siden 2021, har været forholdsvis stabilt.

”Det at Mette Frederiksen sagde det i nytårstalen 2020, det gjorde en forskel ‘okay nu har vi mandatet helt fra øverste hylde af’ så nu skal vi i gang med det”
(Ringkøbing-Skjern, leder)

Flere af kommunerne fremhæver i interviewene tidspunktet for statsministerens nytårstale den 1. januar 2020 og tiden derefter som et vendepunkt for, hvornår de begyndte at skærpe deres fokus på sager om adoption uden samtykke. Flere af kommunerne udtrykker, at det nationalpolitiske ønske om større fokus på adoptioner uden samtykke satte aftryk i kommunalforvaltningerne, hvor der fra politisk niveau og den kommunale ledelse kom øget opbakning til arbejdet med bortadoptioner.

Når børne- og ungeudvalget ikke videreindstiller sager til Ankestyrelsen

19 ud af de adspurgte 95 kommuner (20 procent), har indstillet en sag til børne- og ungeudvalget, hvorefter børne- og ungeudvalget i kommunen har valgt ikke at sende sagen videre til Ankestyrelsen⁶. De 19 kommuner har angivet et skøn over, hvor mange gange, de har oplevet det. Det spænder fra én til tre gange i de seneste tre år.

⁶ Spørgsmål fra spørgeskemaet ”Har der været tilfælde, hvor kommunen har indstillet en sag om adoption uden samtykke til børne- og ungeudvalget, men hvor udvalget har valgt ikke at sende indstillingen videre til Ankestyrelsen?” Ja: n=19, Nej: n=71, Ved ikke: n=5

Kommunerne har i spørgeskemaet haft mulighed for at angive årsager til, at sagerne ikke er blevet videreindstillet til Ankestyrelsen. 17 af de 19 kommuner har uddybet deres svar. I størstedelen af tilfældene angiver kommunerne årsager relateret til psykologundersøgelserne og/eller vurdering af forældrenes udviklingspotentiale. Det kan handle om, at kvaliteten i psykologundersøgelsen ikke har været tilstrækkelig, eller at der ikke er svaret relevant i prognosevurderingen på, om forældrene kan udvikle sig, og inden for hvilken tidsramme. En kommune angiver:

"Forældrekompetenceundersøgelsen var vævende i forhold til tidshorisonten på, om forældre kunne udvikle sig sammenholdt med beskrivelser af deres formåen i praksis."
(Tekstbesvarelse fra kommune i spørgeskemaet)

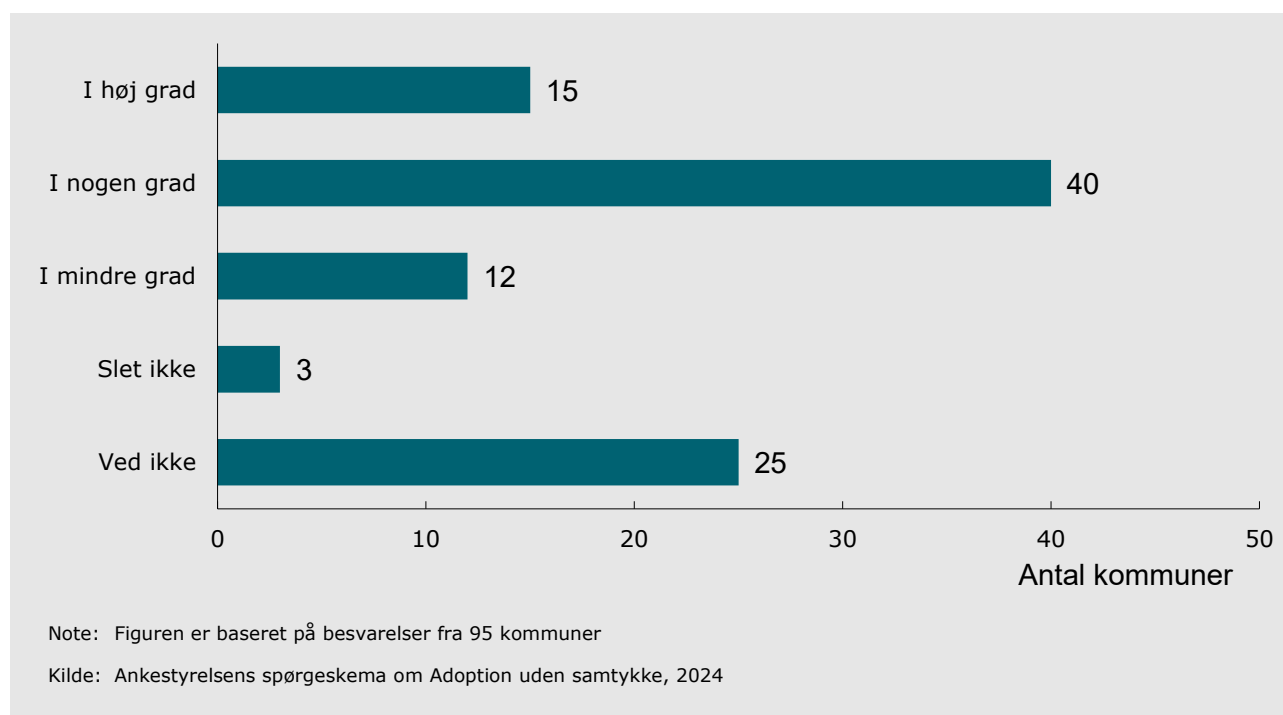
En anden kommune udtrykker i deres besvarelse, at børne- og ungeudvalget, som følge af at det var deres første sag, fremstod usikre i deres vurdering af barnets bedste:

"Børne- og ungeudvalget lagde vægt på, at barnet var velanbragt i nuværende plejefamilie. Der er tale om udvalgets første sag om adoption hvorfor de var meget usikre på spørgsmålet om det bedste for barnet." (Tekstbesvarelse fra kommune i spørgeskemaet)

Om børne- og ungeudvalget er klædt tilstrækkelig på

Kommunerne er i spørgeskemaet blevet spurgt, i hvilken grad de oplever, at deres børne- og ungeudvalg er klædt på til at behandle sager om adoption uden samtykke. 55 af de 95 kommuner (58 procent) vurderer, at børne- og ungeudvalget i nogen eller i høj grad er klædt på, hvilket udgør størstedelen af besvarelserne.

FIGUR 2.4 ER KOMMUNENS BØRNE- OG UNGEUDVALG KLÆDT PÅ TIL AT BEHANDLE SAGER OM ADOPTION UDEN SAMTYKKE?

Derudover afspejler svarfordelingen højst sandsynligt fordelingen af kommuner, der har erfaring med at indstille og behandle sager.

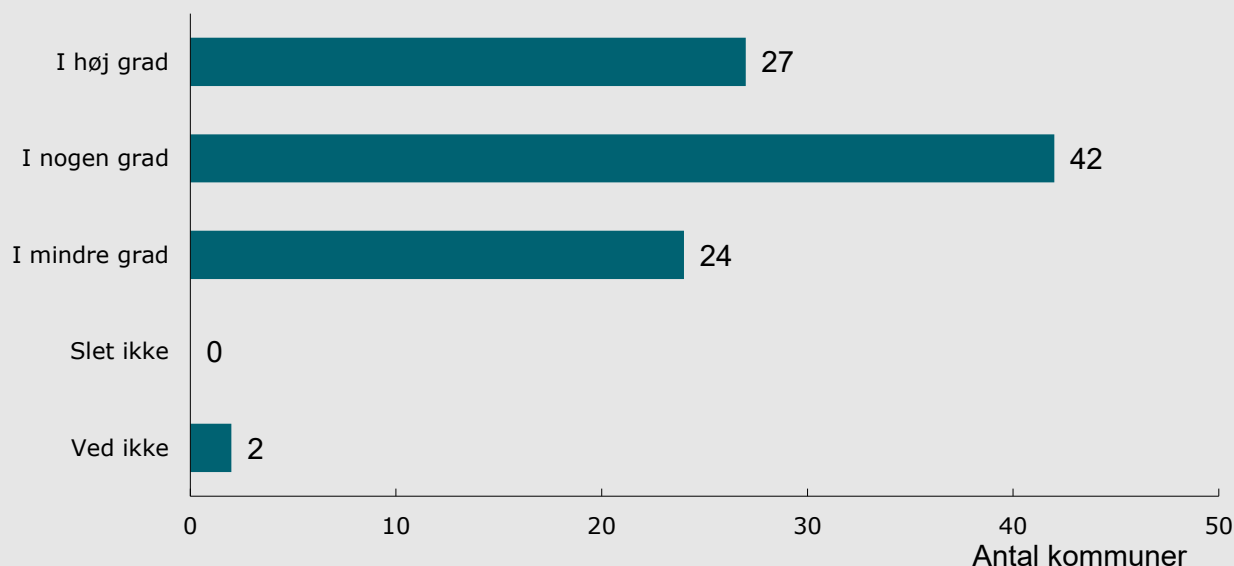
Hvorvidt kommunerne overvejer adoption

Kommunerne er i spørgeskemaet blevet spurgt til, i hvilken grad de oplever, at medarbejderne overvejer adoption uden samtykke, når det er relevant.

FLEST KOMMUNER OVERVEJER 'I NOGEN GRAD' ADOPTION

Figur 2.5 viser, at størstedelen af kommunerne (72 procent) angiver, at det sker i nogen eller i høj grad. 24 kommuner (25 procent) angiver, at medarbejderne kun i mindre grad overvejer adoption, når det er relevant.

FIGUR 2.5 I HVILKEN GRAD VURDERER DU, AT MEDARBEJDERNE OVERVEJER MULIGHEDEN FOR ADOPTION UDEN SAMTYKKE, NÅR DET ER RELEVANT?

Note: Figuren er baseret på besvarelser fra 95 kommuner

Kilde: Ankestyrelsens spørgeskema om Adoption uden samtykke, 2024

Spørgsmålet indgik også i undersøgelsen fra 2018. Dengang svarede lidt flere, nemlig 30 ud af 86 kommuner (35 procent), at medarbejderne i mindre grad overvejede adoption, når det synes relevant.

I følgende situationer er kommunerne forpligtede til at overveje adoption uden samtykke:

BARNETS LOV OM, HVORNÅR KOMMUNERNE ER FORPLIGTET TIL AT OVERVEJE ADOPTION

§ 69 Kommunalbestyrelsen skal i følgende situationer overveje, om hensynet til kontinuitet og stabilitet i barnets eller den unges opvækst taler for, at barnet eller den unge gennem adoption får en ny familie, når det må antages, at barnet eller den unge vil være anbragt i en længere årrække:

- Ved anbringelse af et barn eller en ung uden for hjemmet efter §§ 46, 47 eller 49.
- Ved fortsat anbringelse af et barn eller en ung uden for hjemmet efter § 50.
- Ved permanent anbringelse af et barn eller en ung uden for hjemmet efter § 67.

- Når Ungdomskriminalitetsnævnet har truffet afgørelse om anbringelse af et barn eller en ung uden for hjemmet efter § 14 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet.

Stk. 2 Når en forælder til et barn eller en ung, der er anbragt eller er blevet bortadopteret på grund af manglende forældreevne, venter endnu et barn.

FORÆLDRE TIL BØRN DER BORTADOPTERES UDEN SAMTYKKE

En indstilling om fremmedadoption, jf. § 9, stk. 3, skal hvile på en samlet vurdering af barnets bedste, barnets behov og forældrenes evner til at imødekomme barnets behov. En række forhold kan påvirke forældreevnen og være medvirkende til, at en kommune vurderer, at forældreevnen er varigt fraværende⁷.

MULIGE SITUATIONER HOS FORÆLDRENE, HVOR ADOPTION UDEN SAMTYKKE KAN KOMME PÅ TALE

- Forældre, som på grund af svær og/eller kronisk psykisk sygdom i en længere årrække har haft svært ved at tage vare på sig selv i hverdagslivet og lever et meget udsat liv. Det kan være, at behandlingsmuligheder er udtømte, eller forældrene ikke har en sygdomserkendelse og flere gange ikke har ønsket at deltage i behandlingsforløb.
- Forældre, som er kendt af kommunen i forbindelse med anbringelse af deres andre børn, og hvor der, i de sammenhænge, er udarbejdet forældrekompetenceundersøgelser
- Forældre, som er kendetegnet ved høj grad af mental retardering, og som medfører betydelig ustabilitet i evnen til at drage omsorg for sig selv⁸.

Det er ikke sådan, at der er særlige forhold eller karakteristika hos forældrene, som skal være opfyldt, for at adoption uden samtykke kan indgå i kommunernes overvejelser.

⁷ Social- og Boligstyrelsen (2024): *Adoption uden samtykke – inspirationsmateriale til kommuner*. 3. udgave.

⁸ Social- og Boligstyrelsen (2024): *Adoption uden samtykke – inspirationsmateriale til kommuner*. 3. udgave.

Svær psykisk sygdom, kognitive udfordringer og forældre, der er kendte af kommunen i forvejen

Blandt de interviewede kommuner giver de alle udtryk for visse faktorer, der kan gå igen på tværs af sagerne. Det gælder svær psykisk sygdom, mental retardering eller lav IQ og forældre, der i forvejen er kendte af kommunerne. Det kan være i forbindelse med ældre søskende, der er anbragt uden for hjemmet, eller at forældrene selv har haft børne- og ungesager i deres opvækst.

Lederen i Lolland Kommune fortæller:

"Det er karakteristisk for de forældre, at de enten har anbragte børn i forvejen og/eller er kognitivt udfordrede. Langt de fleste er kognitivt udfordrede og også i et sådan omfang, at det er mental retardering i hvert fald af lettere grad. Vi har kun nogle enkelte sager indimellem, som har en mangeårig historik med virkelig omfattende sociale og psykiske vanskeligheder, som i sig selv gør, at det bliver for svært." (Leder, Lolland Kommune)

Supplerende siger en rådgiver, også fra Lolland kommune:

"Dem hvor vi faktisk ikke er i tvivl, der er ofte dobbeltdiagnoser. Nogle af dem har også et aktivt misbrug, det behøver ikke at være hårde stoffer, men så er der noget hash eller andet misbrug. Det er ofte dem, der kommer med de her lange sagsakter, så har de selv været anbragt og har haft skiftende anbringelsessteder" (Rådgiver, Lolland Kommune)

Kommunerne giver samtidig også udtryk for, hvordan socio-demografiske forhold kan betyde en vis variation i målgruppen af forældres karakteristika. I Ringkøbing-Skjern fortæller de eksempelvis, at de ikke oplever at have så mange misbrugere blandt deres gruppe af særligt udsatte forældre. Flere af kommunerne tilføjer, at selvom der ofte er visse fællestræk ved sagerne, er de samtidig også meget forskellige. Selve forløbene og sammensætningen varierer og gør, at kommunerne oplever hver sag som unik.

Manglende lovhjemmel om støtte til forældre, der får bortadopteret børn uden deres samtykke

Vi har i interviewene spurgt kommunerne, om deres praksis for støtte til forældre, der får bortadopteret deres barn. Kommunerne påpeger, at det rent juridisk ikke er muligt at tilbyde støtte til forældrene på baggrund af adoptionen. Så snart den træder i kraft, er der ikke længere et anbragt barn, som forvaltningen kan iværksætte støtten med henblik på:

"Vi er jo sat i verden for barnets skyld. Når vi har fokus på forældre, så har vi fokus på forældre, fordi de har en betydning for barnet." (Leder, Kerteminde Kommune)

Flere af kommunerne udtrykker, at de gerne havde set, at støtte til forældre, der får bortadopteret deres barn, var skrevet ind i barnets lov. En rådgiver fra Ikast-Brande Kommune siger:

"Rent juridisk, når barnet bortadopteret, så har vi jo ikke en sag, så har vi jo ikke lovhjemmel til at sætte ind med noget. Jeg havde lidt håbet på, at man med barnets lov, havde taget med som en "skal-paragraf", at man skal tilbyde noget hjælp, fordi groft sagt, hvad er det for noget, at vi tvangs-bortadopterer nogens barn væk, og så siger vi "nå men farvel og tak, din sag er lukket, nu må du selv finde ud af det." (Rådgiver, Ikast-Brande Kommune)

Kommunerne vurderer i stedet, om de kan give støtte efter eksisterende bestemmelser

Kommunerne fortæller, at forældrene sommetider kan få støtte til at håndtere deres sorg, efter andre eksisterende bestemmelser. Det kan være gennem støtteperson (jf. § 75 i barnets lov) eller bostøtte (jf. § 85 i serviceloven).

Kommunerne efterlyser derfor en lovbestemmelse, der er særligt målrettet forældre, som får bortadopteret deres barn uden deres samtykke. De interviewede kommuner fortæller, at der også er forældre, der bliver vrede på dem som kommune, og som ikke vil tage imod en støtte. De vurderer videre, at der alligevel bør være et tilbud, og et tilbud kommunerne burde kunne give forældrene, også lang tid efter bortadoptionen, hvor forældrene eventuelt først er klar til at tage imod støtten.

"Forældrene får egentlig bare lov til at stå i den sorg, som det jo er. Det er følelsesmæssigt rigtig svært for mange, men der er jo nogen, som virkelig er påvirkede af det efterfølgende." (Rådgiver, Lolland Kommune)

KAPITEL 3

Tvivl og etik

I dette kapitel gennemgås, hvordan kommunerne udtrykker, at de kan stå med tvivl og etiske overvejelser i deres arbejde med sager om bortadoption.

TVIVL OM BARNETS BEDSTE

De interviewede kommuner udtrykker alle, at de kan stå med sager, hvor de er i tvivl om, hvorvidt adoption uden samtykke, er det rette at gå efter. Det handler særligt om sager, hvor de er i tvivl om vurderingen af forældrenes potentiale for udvikling, og hvornår et fravær af forældrekompetencer er nok til, at barnet skal bortadopteres.

I nogle kommuner er tvivlen til stede indledningsvist i sagerne, hvorefter sagsoplysningen skaber afklaring om, hvorvidt bortadoption vurderes at være til barnets bedste. I andre kommuner udtrykker de, at de står med sager, hvor de mere generelt er i tvivl om forældrenes kompetencer og disses eventuelle værdi for barnet.

KOMMUNEN SKAL FORETAGE DEN SAMLEDE VURDERING

Forældrekompetenceundersøgelsen og prognosevurderingen skal sandsynliggøre, at forældrene er varigt ude af stand til at varetage omsorgen for barnet⁹. Prognosevurderingen kan aldrig være helt sikker, men den skal vurdere, hvad det mest sandsynlige perspektiv for forældrenes udviklingsmuligheder er.

Når psykologen foretager den endelige vurdering må psykologen ikke tage stilling til, om en adoption uden samtykke er til barnets bedste. Det er derimod kommunens opgave ud fra en samlet vurdering af barnets bedste, barnets behov og forældrenes evner til at imødekomme barnets behov¹⁰.

⁹ De psykologiske undersøgelser og kommunernes arbejde med at indhente dokumentation i sagerne gennemgås nærmere i kapitel 6.

¹⁰ Social- og Boligstyrelsen (2024): *Adoption uden samtykke – inspirationsmateriale til kommuner*. 3. udgave.

En leder fra Kerteminde Kommune udtrykker, hvordan de oplever, at det er svært at vurdere, hvornår en forælders formåen giver nok værdi for et barn:

"Det er svært. Hvornår er det okay, at børnene ses med deres familie? Hvornår er det ikke okay? Kan forældrene udvikle sig, kan de ikke udvikle sig? En sag, hvor det er en mulig adoption, der står i papirerne fra forældrene, at de er unge, at de ikke kan udvikle sig, men de har alligevel formået at udvikle nogle ting. Og er de gode nok forældre på afstand eller i weekenden? Det kan jeg mærke er svært. Hvornår skal vi fratage dem alt?" (Leder, Kerteminde Kommune)

Kommunen oplever, at der er en gråzone, når forældrene er vurderet til ikke at have et udviklingsperspektiv, men sommetider alligevel udvikler sig på visse parametre. Kolding Kommune oplever også, at det kan være en svær vurdering, om det bedste for barnet sommetider nærmere er en langvarig anbringelse og med biologiske forældre på sidelinjen frem for bortadoption:

"Det er jo enormt indgribende for barnet og de biologiske forældre at få bortadopteret et barn. Så man skal være ret sikker i, hvad er udviklingspotentialer ved de forældre, og hvad ville det bedste være for det her barn. Der kan godt være nogle forældre, hvor man tænker, de bliver aldrig i stand til at få det her barn hjem igen, så man ser ind i, at der er et barn, der skal være anbragt i hvert fald ind i teenageårene eller måske frem til det 18. år. Det betyder jo ikke, at barnet ikke kan få et godt liv i en plejefamilie med et ret godt kendskab og samvær med de biologiske forældre, fordi de måske kan byde ind på en anden måde" (Kordinator, Kolding Kommune)

I Ikast-Brande Kommune taler de også ind i, at de står med sager, hvor de har tvivl om, hvordan de hjælper barnet bedst. Der kan være forhold i sagen, der giver anledning til en meget høj grad af bekymring og samtidig forhold, der taler i den anden retning. Kommunen fremhæver videre, at støtteindsats i hjemmet eller ophold på et mor-barn-hjem har en vigtig funktion i forhold til at undersøge og afklare det, de er i tvivl om.

ETISKE OVERVEJELSER

De interviewede kommuner udtrykker fælles, at etiske overvejelser er tydeligt forankret i deres arbejde med adoption uden samtykke. Det begrundes de med, at beslutningen om adoption uden samtykke er vidtgående og dilemmafyldt. Lederen i Odsherred Kommune siger:

"Det er jo det her med, at - jeg kan ikke lide ordet magt - men det bliver jo den yderste grad af at kunne udøve en magt som rådgiver, og helt fratage et barn en slægt. Du trækker et barn ud af en biologisk slægt og giver det en ny familie og en ny slægt. Det er svært for rigtig mange: Det er enormt dilemmafyldt, og der er mange etiske overvejelser i det." (Leder, Odsherred Kommune)

Adoption uden samtykke indeholder et holdningsspørgsmål

Ifølge kommunerne betyder de etiske overvejelser, at det er et område, hvor lovgivningen kan møde menneskelig modstand såvel som opbakning. En leder fra Ringkøbing-Skjern siger:

"Om man vil det eller ej, er der et holdningsspørgsmål i det. Selvom jeg siger 'vi arbejder 'pligtetisk' og vi skal gøre som lovgivningen siger', så er der også en holdning, der spiller ind." (Leder, Ringkøbing-Skjern Kommune)

Det varierer blandt kommunerne, i hvilket omfang de oplever, at der er etiske forbehold blandt medarbejderne. En leder i Kerteminde Kommune fortæller, hvordan de oplever, at det fylder forskelligt:

"Der er en lovgivning. Den siger, at jeg skal forholde mig til adoption. Og hvis det er for barnets bedste, så gør jeg det. Der er andre, der er nødt til at 'have sig selv med', som de kalder det. De er nødt til at have deres følelser med, og der kan man spørge, vægter det lige så meget, som lovgivningen? Ja, men det gør det faktisk. Inde i dem er det en etisk ordentlighed, at det kan de ikke få sig selv til. Derfor er det en reel problemstilling, vi står i." (Leder, Kerteminde Kommune)

Det betyder, at ledelsen vurderer, hvilke medarbejdere der sidder med sager om adoption uden samtykke, da etik og holdninger spiller ind i sådan en grad, at det for visse medarbejdere ikke kan afgrænses til at forvalte lovgivningen.

Vægt på relationen til oprindelig slægt

Blandt visse af kommunerne er der en vægtning af den oprindelige slægt i deres etiske overvejelser omkring adoption uden samtykke. For det første ud fra barnets perspektiv i forhold til at udelukke barnet en opvækst med kendskab til de biologiske forældre. Dernæst ud fra forældrenes perspektiv i forhold til, at de fratages muligheden for, at have kontakt til deres barn. En rådgiver fra Kolding Kommune oplever et dilemma på barnets vegne ved at afskære det fra sin oprindelige slægt:

FORSKELLIGE ETISKE STÅSTE- DER BLANDT MEDARBEJDERNE

"Jeg synes også, at der er noget etisk dilemma i det her med, at vi godt kan vurdere, at forældrene ikke vil kunne udvikle sig, så de kan varetage omsorgen for børnene. Men der er også noget etisk i at sige, at det betyder så ikke nødvendigvis, at børnene ikke har lyst til at have de forældre. Vi kommer til at bestemme på deres vegne i mange år fremover." (Rådgiver, Kolding Kommune)

I Kerteminde Kommune konstaterer lederen, at der blandt medarbejderne er meget forskelligartede etiske ståsteder, når det kommer til adoption uden samtykke:

"Nogen har den holdning, at man hjælper et barn [ved adoption uden samtykke], men man knuser en familie. Og nogen har den holdning, at det hverken hjælper barn eller familie, fordi barnet også har brug for at kende og knytte sig til sin biologiske familie. Det er tydeligt for dem, at der er meget mere menneskeligt på spil, fordi der er ingen vej tilbage. Når man bortadopterer, så har man frtaget forældre, deres barn." (Leder, Kerteminde Kommune)

Mulighed for samvær mellem bortadoptererede børn og oprindelig slægt

Kommunerne giver udtryk for, at de er bekendte med muligheden for, at slægtninge kan søge om samvær med barnet efter, at det er bortadopteret, jf. forældreansvarsloven § 20a.

FORÆLDREANSVARSLOVEN OM SAMVÆR MELLEM ET BORTADOPTERET BARN OG SLÆGTNINGE

§ 20 a. Er barnet adopteret, kan der efter anmodning fra barnets oprindelige slægtninge fastsættes samvær eller anden form for kontakt med disse, navnlig hvis barnet forud for adoptionen havde samvær eller anden form for kontakt med den, som anmoder om fastsættelse af samvær m.v.

Stk. 2. Stk. 1 gælder også ved midlertidig placering efter § 32 a i adoptionsloven.

Kommunerne giver samtidig udtryk for, at de er usikre på, hvorvidt der i praksis også er tilfælde, hvor der faktisk er givet samvær.

Vægt på udsigten til svære og langvarige anbringelser

I Ringkøbing-Skjern, Ikast-Brandø og Lolland Kommune er der en anden vægtning i kommunernes etiske overvejelser. Her sammenholder medarbejderne i højere grad muligheden for adoption uden samtykke med et alternativ, hvor børnene anbringes fra spæd og langvarigt i deres opvækst er del af det

SVÆRE FORLØB FOR BØRN I ANBRINGELSER

kommunale system. For de givne kommuner gør de sig etiske overvejelser, som tilskynder adoption uden samtykke. En leder i Ringkøbing-Skjern siger:

"De børn, der er tvangsanbragt fra spæd, der er det sjældent, det ender godt. Det er så hårdt for dem at være i det her system (...). Så jeg har det sådan, at det [adoption uden samtykke] kan jeg fagligt godt forsvare, at vi gør, når kvaliteten er i orden og når betingelserne er opfyldt." (Leder, Ringkøbing-Skjern Kommune)

Lederen taler ud fra mange års erfaring med anbringelsesområdet og vurderer, at adoption uden samtykke for visse børn kan udgøre et bedre alternativ. En leder i Ikast-Brande Kommune fortæller, at hun, ud over kommunens egen praksiserfaring med svære anbringelser, også trækker på generel viden om anbringelser, når hun skal skabe opbakning til adoption uden samtykke blandt medarbejderne:

"Det er en logisk og oplysende tilgang, hvor det har handlet om at sige, at når vi ser på effektmålinger af børn i anbringelse, så er der mange sammenbrud, og de klarer sig dårligere end andre børn (...). Sådan at problemfeltet er ret tydeligt ridset op (...). Og så har vores agenda ikke været, at nu skulle der død og pine bortadopteret nogle børn. Agendaen har været, at vi har stået med en problemstilling om, at der er for mange børn vi efterlader i en dårlig indsats, og det problem skal vi have løst med nogle forskellige tiltag. (Leder, Ikast-Brande Kommune)

Lederen oplever, at det har været en god måde at motivere deres arbejde med adoption uden samtykke på. I Lolland Kommune fortæller de også, at de i høj grad har været motiveret af kommunens forudsætninger med mange anbringelser og mange sammenbrudte anbringelsesforløb.

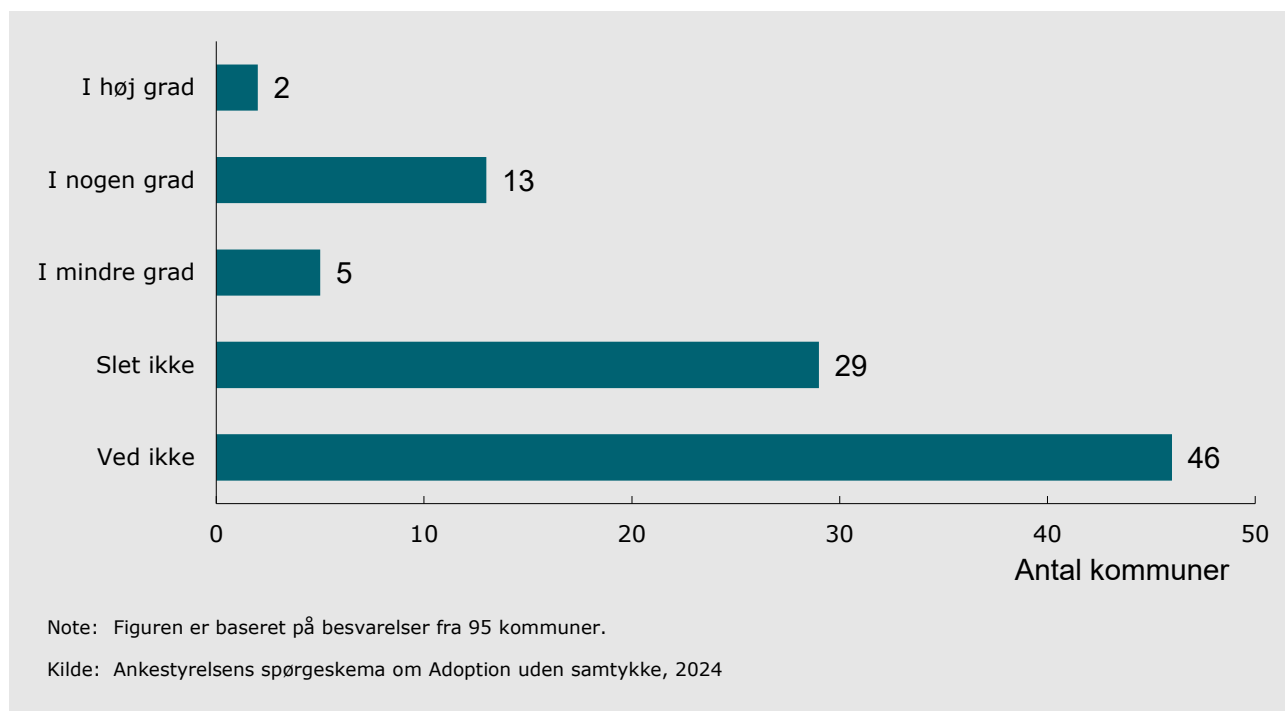
For de nævnte kommuner består deres etiske overvejelser derfor i at give børnene mulighed for opvækst i en adoptivfamilie som et alternativ til svære, langvarige anbringelser.

Enkelte kommuner oplever ideologisk modstand i børne- og ungeudvalg

De 95 kommuner, der deltog i spørgeskemaet, er blevet spurgt til, i hvilken grad de oplever, at deres børne- og ungeudvalg udtrykker ideologisk modstand, som påvirker, hvorvidt sager om adoption uden samtykke indstilles til Ankestyrelsen. I nedenstående figur 3.1 ser vi, at 15 kommuner (16 procent) i høj eller nogen grad oplever, at der i deres børne- og ungeudvalg kan optræde en ideologisk modstand mod adoption uden sam-

tykke i et omfang, der påvirker deres videreindstillinger af sager til Ankestyrelsen. 29 kommuner (31 procent) angiver, at de ikke vurderer, at dette gør sig gældende i kommunens børne- og ungeudvalg.

FIGUR 3.1 VURDERER KOMMUNEN, AT DER I BØRNE- OG UNGEUDVALGET OPTRÆDER IDEOLOGISK MODSTAND, SOM PÅVIRKER, HVORVIDT SAGER OM ADOPTION UDEN SAMTYKKE INDSTILLES TIL ANKESTYRELSEN?

Ingen af de interviewede kommuner giver udtryk for at de oplever ideologisk modstand i børne- og ungeudvalgene.

KAPITEL 4

Organisering og ledelse

I dette kapitel ser vi nærmere på kommunernes oplevelse af den ledelsesmæssige prioritering af adoption uden samtykke. Dernæst ser vi på, hvordan kommunerne har valgt at organisere sig i forhold til at håndtere sager om adoption uden samtykke.

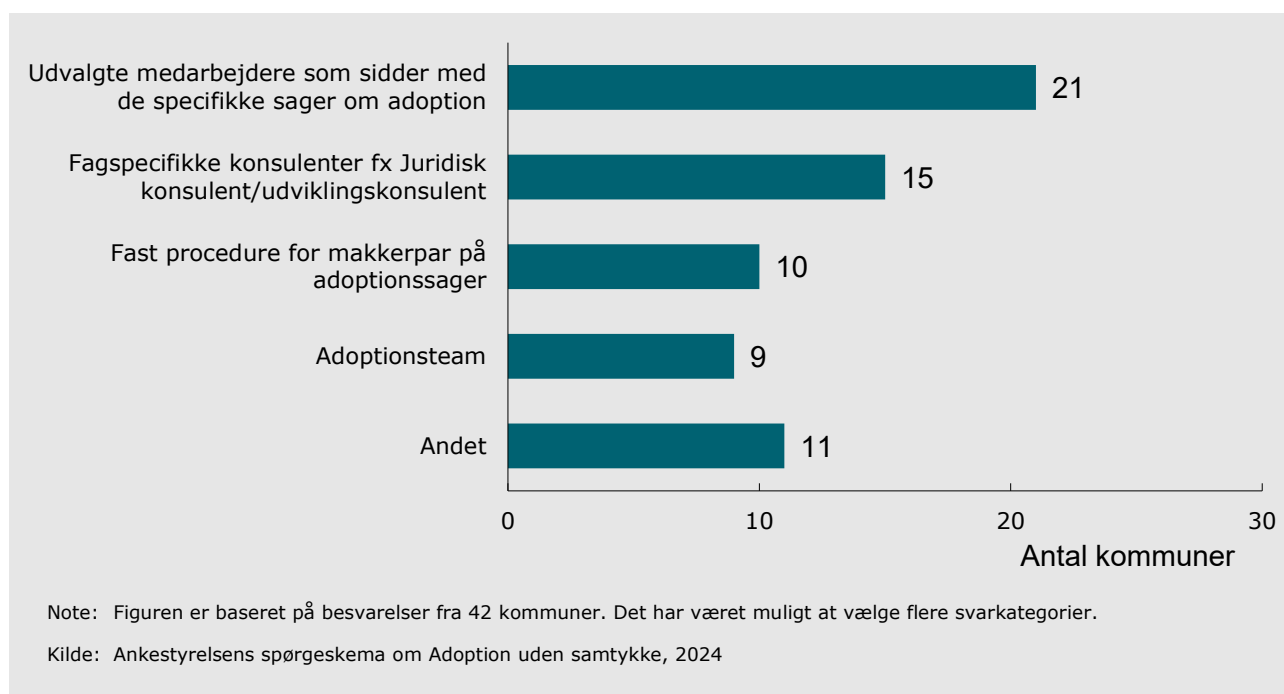
ORGANISERING I KOMMUNERNE

Organisering af medarbejdere

Vi har i spørgeskemaet spurgt kommunerne, hvorvidt de er organiseret på en særlig måde i forhold til deres håndtering af sager om adoption uden samtykke. 53 af de 95 kommuner (56 procent) svarer nej, mens 42 kommuner (44 procent) svarer ja¹¹.

De 42 kommuner er videre blevet spurgt om, hvordan de har organiseret sig, og har kunne afgive flere svarmuligheder. Se følgende figur 4.1.

FIGUR 4.1 HVORDAN HAR KOMMUNEN ORGANISERET SIG I SAGSBEHANDLINGEN AF ADOPTION UDEN SAMTYKKE?

¹¹ Spørgsmål fra spørgeskemaet "Har kommunen en specifik organisering ift. adoption uden samtykke?" Ja: n=44, Nej: n=53: Ved ikke: n=0

Som vi ser i figur 4.1, indeholder en specifik organisering oftest, at det er udvalgte medarbejdere, som sidder med sager om adoption uden samtykke (21 kommuner), og/eller at der er fagspecifikke konsulenter (15 kommuner) med en særlig rolle i kommunens arbejde med adoption uden samtykke.

Det ses også i figur 4.1, at 11 kommuner svarer andet. Her uddyber flest kommuner med, at en leder indgår i tæt sparring med rådgiveren, som har sagen, eller at kommunen har et anbringelsesteam, som også sidder med eventuelle sager om adoption uden samtykke.

Det varierer, hvorvidt de interviewede kommuner har organiseret sig særligt i forhold til deres håndtering af sager om adoption uden samtykke. Visse kommuner vægter, at børne- og ungerådgiverne bredt set har kendskab til reglerne og området, mens andre af kommunerne har udpeget rådgivere.

Udvalgte medarbejdere er inde i reglerne for adoption uden samtykke

I Lolland og Ringkøbing-Skjern Kommune har de udpeget faglige ledere/konsulenter og rådgivere til at varetage sager om bortadoption. I Lolland Kommune har de en adoptionsrådgiver, som kun sidder med sager om adoption uden samtykke, og en faglig leder, som har været med fra start, da de tilbage i 2017 begyndte at fokusere på området. Lolland Kommune fortæller, at de prioriterer denne organisering, så adoptionsrådgiveren ikke sidder med andre sager, men kan handle fleksibelt i adoptionsforløbene. Det, oplever de, er afgørende for at kunne komme tidligt i gang og håndtere sagsskridtene rettidigt undervejs.

I Ringkøbing-Skjern Kommune har de en faglig konsulent og et team af tre rådgivere, som sidder med adoptionssager men også andre typer af sager. To af rådgiverne har mangeårig erfaring med anbringelsesområdet og har haft flere sager om adoption uden samtykke, mens den tredje rådgiver er nyere i teamet.

I Kolding Kommune er der ikke oparbejdet en systematisk praksis for deres håndtering af eventuelle adoptionssager, da de ikke har haft så mange sager endnu. De udtrykker, at det for dem er oplagt, at rådgiverne, der sidder i deres spædbarnsteam, får eventuelle sager om adoption uden samtykke. De fortæller, at de ser mening i, at rådgiverne sidder med de områder, de synes, er fagligt spændende, og som de bliver dygtiggjort i ved at deltage på kurser med mere. En faglig koordinator siger:

"Man skal hurtigt i gang, hvis det skal give mening og hvis ikke man får taget de skridt i starten og det gør man ikke, hvis ikke man ved, hvad man skal gøre først. Så er det en uoverskuelig opgave og så kommer det ikke til at ske." (Leder, Lolland Kommune)

SÅRBART MED KUN EN TIL TO MEDARBEJDERE

"Det er hele tiden det der med, i organiseringen af opgaver, skal det være bredt og lidt eller skal det være smalt og meget?" (Koordinator, Kolding Kommune)

"Jeg tror, hvis man skal dygtiggøre sig, så er det bedre at centralisere lidt og sige, så er det de her rådgivere som primært har sagerne og står for den faglige sparring til kollegaer." (Koordinator, Kolding Kommune)

Kommunerne ser fordele i, at det er udvalgte medarbejdere, der sidder med sager om adoption uden samtykke, og på den måde får indsigt i området og oparbejder viden om de gældende krav og procedurer.

Sårbart med få medarbejdere på området for adoption uden samtykke

I Ikast-Brande Kommune er det primært en faglig leder og en rådgiver, der sidder med adoptionssager. De oplever dog, at det bliver for sårbart, at det er centreret omkring blot en til to medarbejdere. Derfor ønsker de, at alle rådgivere på børneområdet skal have kendskab til adoption uden samtykke. På samme vis fortæller Lolland Kommune, at de oplever, organiseringen med én leder og én rådgiver er for sårbar, og at de ønsker at tilføje en ekstra rådgiver til opgaven.

Fordel med to rådgivere på adoptionssager

I Lolland og Ringkøbing-Skjern Kommune fremhæver de vigtigheden i, at rådgivere, som sidder med en sag om bortadoption, kan få løbende sparring af en kollega. Udover at der skal være tilgængelig sparring fra en faglig leder, udtrykker de også, at der er en vigtig værdi i sparring med en anden rådgiver. Enten ved at man er to rådgivere på sagen, eller at ved tæt sparring med en anden rådgiver.

Alle rådgivere skal potentielt kunne sidde med en sag om adoption uden samtykke

I Kerteminde og Odsherred Kommune har man ikke udpeget medarbejdere på sagsbehandlerniveau til sager om adoption uden samtykke. Kerteminde Kommune fortæller, at de kan se faglige fordele i at placere sager om adoption og anbringelser uden samtykke i et mindre rådgiver-team, men at deres ressourcer og størrelse ikke understøtter det. En leder siger:

"Det er jo en specialisering, og der kunne være en faglig fordel i, at det er de samme mennesker som udfører den. Men hver gang, at man organiserer sig sådan, så gør man sig lidt sårbar i forhold til fleksibilitet. Det kræver 'en buffer', fx på antal sager. Vi har ikke den luft i dag til, at vi har nogen, der kun arbejder med adoption uden samtykke." (Leder, Kerteminde Kommune)

I Odsherred Kommune er opgaven med eventuelle adoptionsager også lagt bredt ud på rådgiverne med sparring fra den faglige leder. Lederen fortæller, at hun godt kan se fordele i,

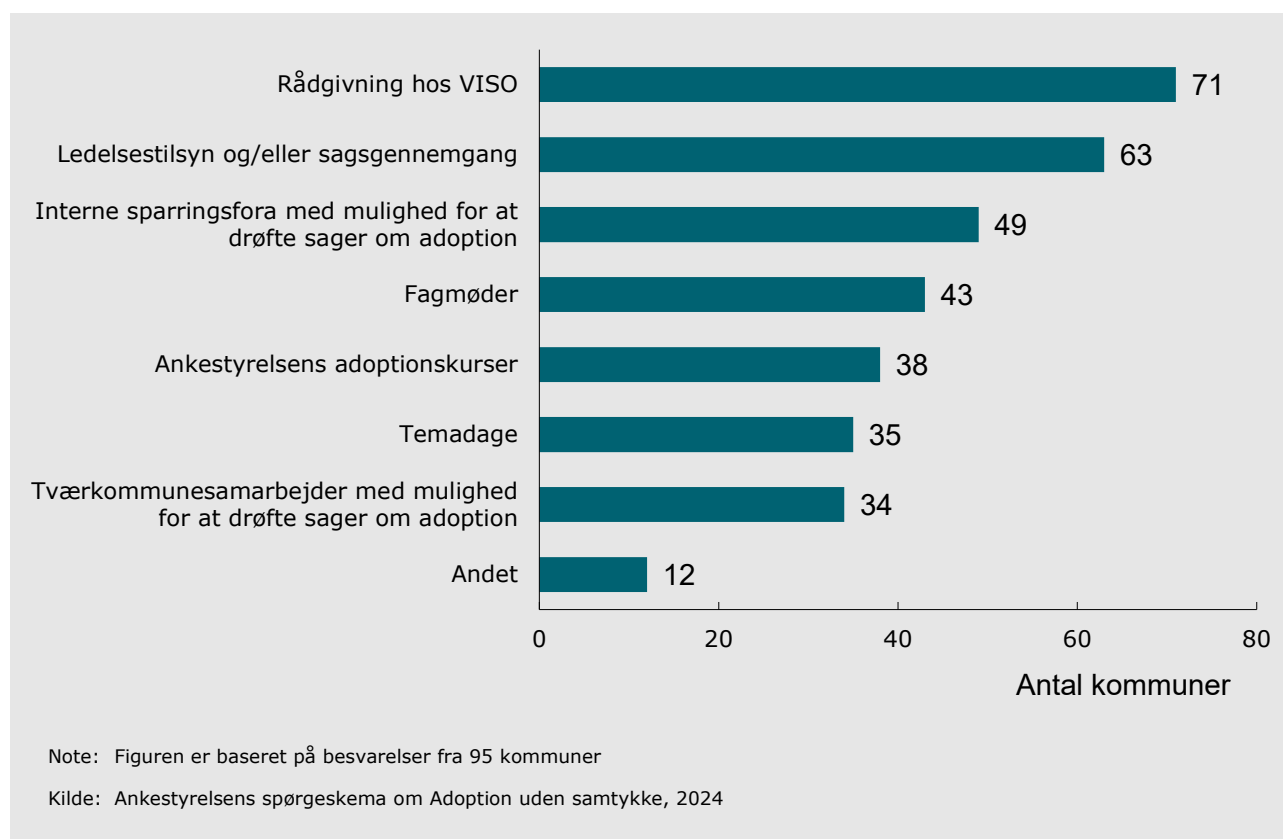
hvis der fremadrettet var en gruppe på fire-fem rådgivere, som sagerne kunne blive fordelt imellem.

Ikke alle kommuner oplever, at deres medarbejdere er klædt på til at håndtere sager om adoption uden samtykke

I Kolding og Kerteminde Kommune fortæller de, at de i begrænset omfang oplever, at medarbejderne er klædt på til at håndtere sager om adoption uden samtykke. Det bunder for kommunerne i, at de ikke har erfaring med at indstille en sag om bortadoption, og at deres generelle erfaring med sager på området er begrænset. De udtrykker, at erfaringsbaseret kendskab er vigtigt i oplevelsen af at føle sig klædt på til at bruge reglerne. En leder fra Kerteminde Kommune fortæller, at de derfor ser det som vigtigt at have en faglig leder tæt på rådgiverne, som rådgiverne kan sparre med.

Kommunernes besvarelser i spørgeskemaet understøtter, at en faglig leders rolle er vigtig. Det udtrykker kommunerne i spørgsmålet om, hvordan kommunen sikrer, at relevante medarbejdere er klædt tilstrækkeligt på. Her fremgår det af figur 4.3 nedenfor, at 63 kommuner (66 procent) angiver, at de anvender ledelsestilsyn og/eller sagsgennemgang, mens 49 kommuner (52 procent) oplyser, at de benytter interne sparringsfora med mulighed for at drøfte sager om adoption. Disse to er kun overgået af rådgivning fra VISO, som 71 kommuner (75 procent) har angivet.

FIGUR 4.3 HVORDAN SIKRER KOMMUNEN, AT RELEVANTE MEDARBEJDERE ER KLÆDT PÅ TIL AT ANVENDE REGLERNE OM ADOPTION UDEN SAMTYKKE?

Vigtige fokuspunkter i rådgivernes rolle

Vi har spurgt de seks interviewkommuner, hvilke fokuspunkter de mener er vigtige i rådgivernes rolle, når de sidder med sager om adoption uden samtykke. Kommunerne påpeger, at en vigtig kontekst for, at rådgiverne skal lykkes med at håndtere adoptionssager, er, at der er ledelsesmæssig opbakning i kommunen (belyses nærmere i næste afsnit). Er den ledelsesmæssige opbakning til stede, er følgende fokuspunkter i rådgivernes rolle vigtige i forhold til at understøtte brugen af reglerne:

- **Faglig interesse**

Rådgiverne har en faglig interesse og ser mening i adoption uden samtykke som en indsats, der fagligt og etisk er det rette at gøre i visse sager.

- **Tidligere erfaring**

Rådgiverne har tidligere erfaring fra børne- og anbringelsesområdet og gerne med sager uden samtykke. Det gør, at rådgiverne har kendskab til sagsskridt, og det ruste rådgiveren til at arbejde med sager om adoption uden samtykke. Komplexiteten og tyngden i sagerne kan gøre det sårbart for en nyuddannet rådgiver at løfte opgaven.

- **Kompleks sagsbehandling**

"Hvis man ser på, hvad der skal til for, at man kan få implementeret en praksis på det her område. Så skal nogen først få idéen, og nogen skal også tro på det gode i idéen. Dem der tror på det, de skal også være i stand til at sikre følgeskab hos medarbejdere. Så der er en stor ledelsesopgave i at få det her implementeret - også fordi det rører ved så meget etik og moral." (Leder, Ikast-Brande Kommune)

Rådgiverne kan lave oprids over et komplekst fagområde. Der er typisk mange informationer og sagsakter, hvor det væsentlige skal omsættes i en skriftlig indstilling.

- **Kontakt til familierne**

Rådgiveren kan varetage kontakt til familierne med ro, omsorg og tydelighed. Der er en opgave i varetage de svære samtaler, hvor der åbent og tydeligt tales om sigtet for kommunens undersøgelsesarbejde. Det er også vigtigt at rådgiveren med faglig sikkerhed, tydeligt kan formidle til familierne, hvad reglerne og procedurerne er.

- **Kontakt til plejefamilierne**

Rådgiverne sørger for, i givne relevante sager, at foreslå muligheden for, at plejefamilien kan adoptere barnet (jf. § 9, stk. 4). Når et barn skal anbringes midlertidigt i en plejefamilie, inden der træffes afgørelse (jf. § 9, stk. 3), er det vigtigt, at rådgiveren er tydelig over for plejefamilien om, at der arbejdes på, at barnet skal indstilles til bortadoption. Det bidrager til, at der er klarhed om sigtet med anbringelsen, og at anbringelsen forløber frem til, der eventuelt er en afgørelse.

LEDELSESMÆSSIG PRIORITERING

Det er ifølge interviewkommunerne vigtigt, at ledelsen i kommunerne har aktivt fokus på og prioriterer adoption uden samtykke.

Vigtigt at ledelsen prioriterer ressourcer til adoption uden samtykke

87 kommuner (92 procent) svarer i spørgeskemaet, at kommunen har et ledelsesmæssigt fokus på anvendelse af reglerne om adoption uden samtykke¹². De interviewede kommuner oplever også alle, at der i deres ledelse er et fokus på adoption uden samtykke. Hvilket kommunerne også er lovmæssigt forpligtede til.

Vigtigt med en ledelse, der går foran

Der er enighed blandt interviewkommunerne om, at det er vigtigt med en ledelse, der går foran og prioriterer området, hvis det skal lykkes at føre sager igennem om adoption uden samtykke. Ifølge kommunerne er det vigtigt, at der afsættes de rette ressourcer til undersøgelser og afklarende indsatser.

Kommunerne fremhæver forskellige niveauer i deres organisationer som vigtige, hvis de skal lykkedes med at bruge reglerne om adoption uden samtykke:

¹² Spørgsmål fra spørgeskemaet "Er der i kommunen et ledelsesmæssigt fokus på anvendelse af adoption uden samtykke?" Ja: n=87, Nej: n=6, Ved ikke: n=2

INDHENTE OG FORMIDLE VIDEN

- **Kommunalbestyrelsen**

Det er ifølge kommunerne en fordel, at kommunalbestyrelsen har et overordnet kendskab til adoption uden samtykke og er informeret om, at der kan komme sager i forvaltningen.

- **Børne- og ungeudvalget**

Det er også vigtigt, at børne- og ungeudvalget er tilstrækkeligt klædt på til at vurdere, om sager skal indstilles til Ankestyrelsen

- **Kommunaldirektør og forvaltningschef**

Den øverste ledelse skal gerne kende til adoption uden samtykke og understøtte, at kommunen prioriterer tid og ressourcer på området

- **Myndighedschef**

Det er vigtigt, at myndighedschefen for børne- og ungeområdet aktivt prioriterer ressourcer til området, herunder at medarbejdere klædes fagligt på, og har tid til at prioritere sager om adoption uden samtykke

- **Faglig leder eller konsulent**

Kommunerne fremhæver i særlig grad vigtigheden i, at der er en faglig leder eller konsulent, der har adoption uden samtykke som ansvarsområde og kan facilitere kommunens praksis.

- **Rådgiver**

Det er en fordel, hvis kommunen prioriterer tid og rammer til, at rådgivere kan blive fagligt klædt på, har mulighed for at håndtere sagsskridt rettidigt, og løbende kan få sparring i sagerne.

Faglig leder eller konsulent har en central rolle

Flere af kommunerne fremhæver betydningen af, at der er en faglig leder eller faglig konsulent, som kan prioritere ressourcer til at etablere og udvikle kommunens praksis i sager om adoption uden samtykke. Kommunerne oplever, at den faglige leder eller konsulent er et centralt bindeled mellem den ledelsesmæssige opbakning til og prioritering af adoption uden samtykke til udførelsen i praksis på sagsniveau.

Rådgiverne skal således gerne opleve, at den faglige leder eller konsulent er synlig og tilgængelig i forhold til at formidle relevant viden og yde dem faglig sparring i sagerne. En faglig leder i Odsherred Kommune oplever sin rolle som følgende:

"Det er både i forhold til at oplyse omkring hvad lovgivningen siger på det her område, og hvad er det for krav der er, hvornår skal vi overveje adoptioner, men også 'går med dem' i de her sager, og understøtte dem i sagsbehandlingen. Både ved at være fysisk til stede og være en del af hele sagsforløbet." (Leder, Odsherred Kommune)

SAGSGENNEM- GANG OG SPARRING

Flere kommuner fortæller, at den faglige leder eller konsulent har en vigtig rolle med løbende at kigge ned i kommunens sager og sikre, at relevante sager undersøges i forhold til adoption uden samtykke. Det er også en faglig leder eller konsulent, der kan understøtte, at kommunen i den tidlige screening sørger for at sagerne kommer hurtigt i gang.

Den faglige leder eller konsulent skal være fagligt inde i området og løbende holde sig opdateret på krav og procedurer, herunder videreformidle relevant viden til andre led i kommunen.

Kommunerne nævner vigtigheden af at udarbejde arbejdsgangsbeskrivelser for, hvordan kommunen håndterer sager om adoption uden samtykke – og at det oplagt er en faglig leder eller konsulent, som får tid og ressourcer hertil.

Ledelsens håndtering af rådgivernes arbejdsmiljø

Størstedelen af kommunerne taler i interviewene om, at det sociale børne- og ungeområde kan være et risikofyldt arbejdsmiljø for rådgivere at være i. Det gælder på tværs af området, men særligt for de rådgivere, der arbejder med anbringelser og adoptioner uden samtykke.

Kommunerne fortæller, at i og med at der er meget på spil for familierne, så er der mange følelser som kan komme til udtryk. Det betyder, at kommunerne kan opleve, at forældrene kan reagere med afmagt, trusler og voldsom adfærd. Kommunerne fortæller om sager, hvor rådgivere har modtaget dødstrusler, og i visse situationer har kommunerne politianmeldt forældre. Rådgivere fortæller også om oplevelser, hvor de, ved navn, er hængt ud på sociale medier. En rådgiver fra Ikast-Brande Kommune fortæller:

"Det der sker, når man er rådgiver på en sag, så bliver man ansigtet på de beslutninger, der træffes. Så selvom de beslutninger, der bliver truffet hele tiden er afstemt med ledelsen (...) og jeg går tilbage til borgeren og siger "Ikast-Brande Kommune har besluttet, at det her sker" så er det mig, der bliver ansigtet på Ikast-Brande Kommunes beslutninger, uanset hvad det er, vi laver." (Rådgiver, Ikast-Brande Kommune)

Rådgiveren oplever, at selvom de forskellige sagsskridt og afgørelser ikke alene er truffet af rådgiveren, så kan det fremstå sådan, når det ses fra forældrenes perspektiv. Det stiller rådgiverne i en særlig sårbar situation.

Visse af kommunerne fortæller derudover om sager, hvor rådgivere har været udsat for fysisk overfald. Det har i en af kommunerne ledt til en skærpet praksis om brug af overfaldsalarmer, når rådgiverne er ude på hjemmebesøg.

Strategier i håndtering af rådgivernes arbejdsmiljø

Flere af lederne udtrykker, at de er opmærksomme på at understøtte rådgiverne i sager, hvor der følelsesmæssigt er meget på spil. Det, kommunerne overordnet peger på som deres strategier i håndteringen, er sparring, rammer for mødeafholdelse og supervision.

- Sparring med kollegaer og ledere

Kommunerne peger på, at det er vigtigt med tæt samarbejde og sparring mellem rådgivere og mellem rådgiver og leder. Det kan være i forhold til faglige spørgsmål og vurderinger men også om det, der følelsesmæssigt er svært. Den tætte sparring er vigtig undervejs i sagsforløbet og eksempelvis før under og efter møder med forældre.

- Rammer for mødeafholdelse med forældrene

Visse af kommunerne fortæller, at de gør sig forskellige overvejelser, når de planlægger og afholder møder med forældrene. Det handler særligt om, at være to rådgivere til møder, hvor der er meget på spil for forældrene og til møder i familiernes eget hjem. Det er en vurdering fra gang til gang i forhold til rådgiverens ønsker og behov og ud fra en risikovurdering af forældrene og dermed rådgiverens sikkerhed.

- Supervision

Kommunerne fortæller, at de generelt har mulighed for at trække på supervision – det kan være individuelt efter behov eller eksempelvis fastlagt gruppesupervision.

*”Vi taler rigtig meget om det her med, hvad gør det ved os, når vi sidder med de her sager”
(Leder, Lolland Kommune)*

KAPITEL 5

Faglig rådgivning

I dette kapitel beskriver vi, hvordan kommunerne trækker på faglig introduktion til reglerne og rådgivning fra VISO. Kapitlet belyser slutteligt, hvordan visse kommuner trækker på tvær-kommunal vidensudveksling.

FAGLIG OPSTART

I dette afsnit ser vi nærmere på, hvordan kommunerne har til-egnet sig viden på området som en forberedelse til at anvende reglerne om adoption uden samtykke.

Temadage om adoption uden samtykke

Flere af de interviewede kommuner oplyser, at de i begyndelsen af deres arbejde med adoption uden samtykke, har afholdt en eller flere faglige temadage for at blive introduceret til at bruge reglerne. Ledere fra Lolland og Ikast-Brande Kommune fortæller, at det var temadage med VISO, der gjorde, at de indledningsvist fik styrket deres bevidsthed om adoption uden samtykke. En leder fra Ikast-Brande Kommune fortæller om temadagene:

”Vi blev jo klogere på området. Vi så, at hvis det er de her kriterier, der gør sig gældende, og det er den her måde det skal forstås og fortolkes på, så har vi faktisk flere sager, hvor vi burde undersøge muligheden for adoption uden samtykke.” (Leder, Ikast-Brande Kommune)

Supplerende fortæller kommunerne, at de har afholdt temadage for byrådet og børne- og ungeudvalget for at fortælle, at de i myndighedsafdelingen planlagde at arbejde med området fremover og for at klæde særligt børne- og ungeudvalget på til at behandle sager.

Både Lolland, Ikast-Brande og Kerteminde Kommune udtrykker, at temadagene i opstarten kan fungere som en form for katalysator, hvor kommunerne bliver sat ind i regler, krav og procedurer og samtidig også bliver bevidste om deres muligheder for at anvende reglerne i forhold til de sager, de har i kommunen.

Ikke alle kommuner har afholdt temadage om adoption uden samtykke

Af de interviewede kommuner er det ikke alle, der i opstartsfasen har afholdt temadage. Kolding Kommune fortæller, at nogle medarbejdere har været til kurser udbudt af Social- og Boligstyrelsen og undervisningsdage ved Ankestyrelsen. På samme vis har en leder fra Odsherred Kommune været på et

kursus udbudt af Ankestyrelsen og derudover selv læst undersøgelser og arbejds gange på området.

I de kommuner har man dermed valgt, at de enkelte medarbejdere individuelt deltager på kurser mm. frem for en fælles samling af medarbejdere i kommunen.

Adoption uden samtykke forudsætter 'learning by doing'

Alle de interviewede kommuner giver udtryk for, at det ikke er muligt – via kurser og temadage alene – at sætte sig ind i, hvordan man håndterer sager om adoption uden samtykke. Kommunerne fortæller, at det i højere grad er en synergi mellem at sætte sig ind i reglerne og samtidig opnå erfaring med sager i praksis. En leder fra Ringkøbing-Skjern Kommune genkalder om deres opstart:

"Det var meget 'learning by doing'. Man kan ikke sidde og rent teoretisk forestille sig; 'nu skriver vi her, hvad man skal'. Det kan jeg ikke se for mig." (Leder, Ringkøbing-Skjern Kommune)

RÅDGIVNING FRA VISO ER VÆRDI- FULDT SÆRLIGT I OPSTARTEN

Brugen af VISO i opstarten

De interviewede kommuner fremhæver fælles, at rådgivningen fra VISO har været værdifuld i processen med at sætte sig ind i området og bruge reglerne. En leder fra Odsherred Kommune uddyber, hvordan VISOs rådgivning har været gavnlig for dem som en relativ uerfaren kommune, når det gælder sager om adoption uden samtykke:

"VISO har gjort, at jeg selv var tryk i at skulle ud og indstille sager. Det har været rart at have den sparring og nogen at ringe til og kunne spørge om alt." (Leder, Odsherred Kommune)

På samme måde fortæller en leder fra Lolland Kommune, at de i starten også trak de psykologer, som de samarbejdede meget med om psykologundersøgelser, ind i VISO vejledningen, da psykologerne også skulle indføres i kravene til de psykologiske undersøgelser.

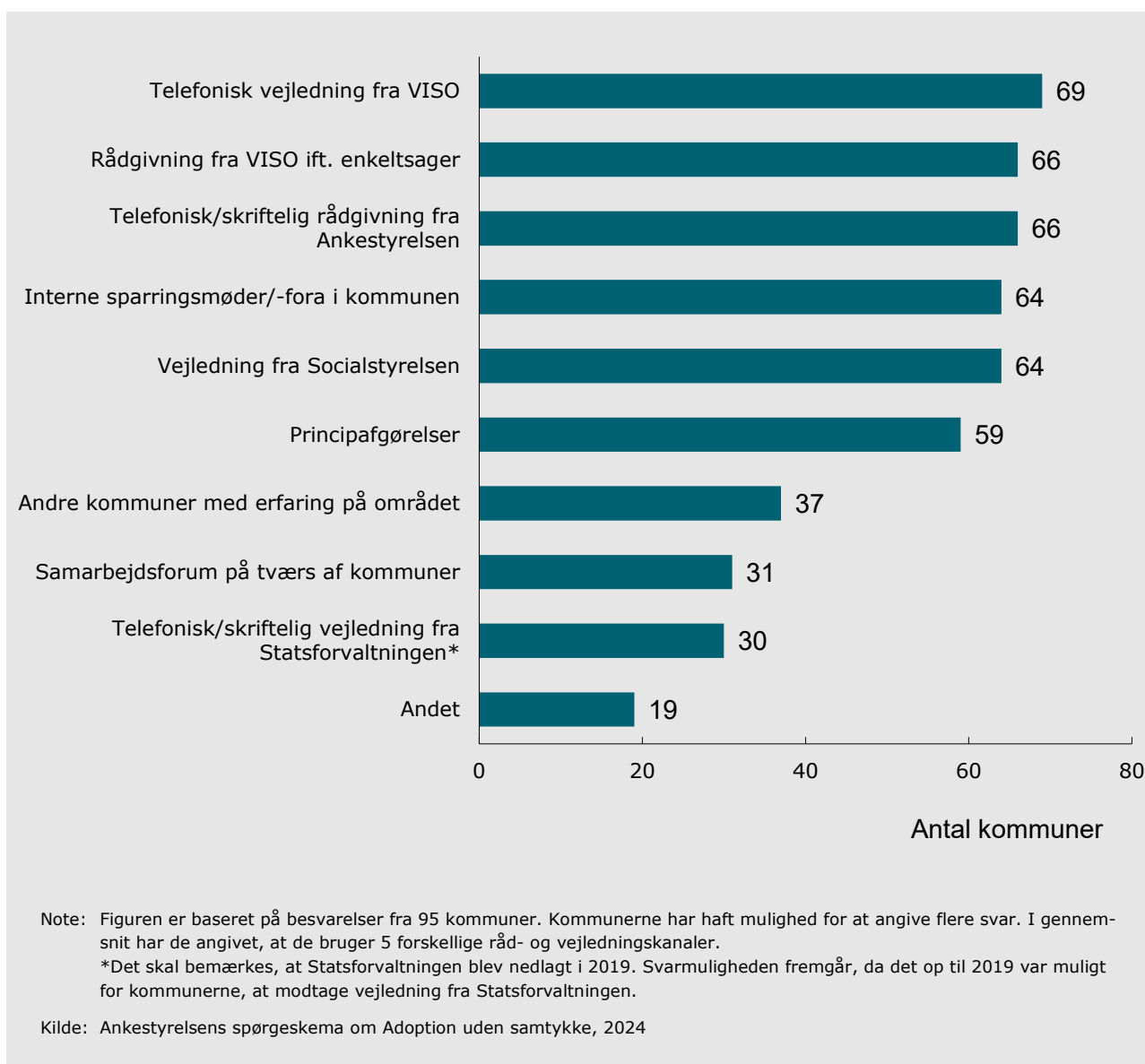
Flest kommuner anvender VISO, når de søger råd og vejledning

I spørgeskemaet angiver 70 ud af 95 kommuner (74 procent), at de ikke mangler mulighed for råd og vejledning i brug af reglerne, som ikke imødekommes af de eksisterende tilbud¹³. I figur 5.1 ser vi kommunernes besvarelse af, hvor de søger råd

¹³ Spørgsmål fra spørgeskemaet "Mangler kommunen mulighed for råd og vejledning i brug af reglerne om adoption uden samtykke, som ikke imødekommes af de eksisterende tilbud? Ja: n=6, Nej: n=70, Ved ikke: n=19

og vejledning, når de sidder med sagerne. Generelt ser vi, at kommunernes medarbejdere anvender en bred vifte af muligheder.

FIGUR 5.1 HVILKE MULIGHEDER FOR RÅD OG VEJLEDNING GØR MEDARBEJDERNE I KOMMUNEN BRUG AF I FORHOLD TIL DE ENKELTE SAGER?

Flest kommuner svarer, at de har prøvet at anvende telefonisk vejledning fra VISO. Hele 69 ud af 95 kommuner (73 procent). Dernæst har 66 kommuner (69 procent) prøvet at få rådgivning fra VISO i forhold til enkeltsager.

Derudover kan vi se, at en stor del af kommunerne har benyttet en række andre muligheder: 66 kommuner (69 procent)

har anvendt telefonisk eller skriftlig rådgivning fra Ankestyrelsen, og 64 kommuner (67 procent) har brugt vejledninger fra Social- og Boligstyrelsen.

Interviewkommunerne udtrykker fælles, at de oplever sig godt guidet af det tilgængelige vejledningsmateriale fra Social- og Boligstyrelsen.

RÅDGIVNING FRA VISO

Siden den 1. januar 2024 er kommunerne forpligtede til at inddrage rådgivning fra VISO i sager om fremmedadoptioner. Med barnets lov blev det således indført, at kommuner i sager efter § 9, stk. 3, altid skal rådføre sig med VISO. I dette afsnit beskriver vi, hvordan kommunerne oplever rådgivningen fra VISO.

BARNETS LOV § 71: LOVPLIGTIG RÅDGIVNING FRA VISO

Kommunalbestyrelsen kan til brug for overvejelser om adoption efter § 69 og udarbejdelse af en indstilling efter § 70 om adoption uden samtykke efter § 9, stk. 2 eller 4, i adoptionsloven anmode den nationale videns- og specialrådgivningsorganisation om vejledende rådgivning, jf. § 167.

Stk. 2 Til brug for udarbejdelsen af en indstilling efter § 70 om adoption uden samtykke efter § 9, stk. 3, i adoptionsloven skal kommunalbestyrelsen søge vejledende rådgivning fra den nationale videns- og specialrådgivningsorganisation, jf. § 167.

Stk. 3 Den nationale videns- og specialrådgivningsorganisation skal pålægge en kommunalbestyrelse at modtage generel rådgivning om adoption, når kommunalbestyrelsen hverken har fået hjælp fra den nationale videns- og specialrådgivningsorganisation til behandling af en konkret sag om adoption uden samtykke eller har modtaget generel rådgivning om adoption fra den nationale videns- og specialrådgivningsorganisation. Beslutning om pålæg efter 1. pkt. kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed

Vi har i spørgeskemaet spurgt, om de relevante medarbejdere i kommunerne kender til det nye lovkrav i barnets lov. Det har

87 ud af 95 kommuner (92 procent) svaret, at medarbejderne i høj eller nogen grad har kendskab til¹⁴.

VISO er en hjælp

De fleste af de interviewede kommuner udtrykker, at den lovpligtige rådgivning fra VISO er en hjælp og styrker kommunernes arbejde med sagerne. Både når kommunerne står uerfarne og kan drage nytte af faglig sparring – men også kommuner, der har en udbygget erfaring med sager, oplever, at VISO rådgivningen styrker sagerne. En leder fra Ringkøbing-Skjern Kommune svarer følgende på om de, trods erfaring med en række sager, ser mening i VISO rådgivningen:

"Ja, det gør vi. Fordi der er mange skridt på den enkelte sag og så kommer VISO lige med nogle pointer, og så kan vi sige 'det der har vi styr på', 'det der har vi styr på' og 'der skal vi lige have afdækket også'. Og så får vi lige det ekstra blik på det." (Leder, Ringkøbing-Skjern Kommune)

Der kan også være specifikke forhold i de enkelte sager eller ved sagsoplysningen som gør, at selvom kommunen har prøvet at indstille sager før, så kan VISO rådgivningen være værdifuld sparring ind i sagen.

Hvornår i sagsforløbet involverer kommunerne VISO?

Det er ifølge kommunerne forskelligt fra sag til sag, hvornår de ser størst udbytte i at inddrage og trække på VISOs rådgivning. En leder fra Ringkøbing-Skjern Kommune fortæller:

"Sagerne er så individuelle og så forskellige, så det er svært på den måde, at lave en klar plan for det. I nogle sager har vi gjort det inden, vi har fået forældrekompetenceundersøgelsen, og i andre har vi gjort det efter. Det er også afhængigt af, hvor vi er henne, og så kan de kvalificere det. Men rådgivningen giver altid et eller andet." (Leder, Ringkøbing-Skjern Kommune)

I Lolland Kommune fortæller de, at de som udgangspunkt inddrager VISO efter forældrekompetenceundersøgelsen er klar og bruger rådgivningen til at tage forskellige perspektiver op. Det kan for eksempel være, hvorfor kommunen vurderer, at det vil være godt for barnet i en given sag at blive adopteret frem for at være i en langvarig anbringelse.

Svært at passe VISO-rådgivningen ind

¹⁴ Spørgsmål fra spørgeskemaet "Har relevante medarbejdere i kommunen kendskab til, at der nu efter barnets lov skal rådføres med VISO i sager om adoption efter adoptionslovens § 9, stk. 3?" I høj grad: n=61, i nogen grad: n=26, i mindre grad: n=4, slet ikke: n=1, ved ikke: n=3

I en anden kommune oplever de, at rådgivningen fra VISO var en stor hjælp for dem i starten. I takt med, at de har opnået større erfaring, ser de imidlertid ikke samme behov for rådgivningen og oplever at lovbestemmelsen, for dem, er kommet bagvendt. Kommunen oplever, at det kan være udfordrende, at finde et godt tidspunkt i sagsforløbet, hvor det giver bedst mening at inddrage VISO. Det skyldes, at de har erfaret, at sagerne kan risikere at blive forlængede, hvis de, efter forældrekompetenceundersøgelsen er klar, skal inddrage rådgivning fra VISO. De fortæller, at VISO skal bruge 30 dage fra de får sagen, til de kan yde deres rådgivning. Det oplever kommunen kan forlænge processen, før de kan indstille sagen til børne- og ungeudvalget.

EKSEMPLER PÅ HVAD VISO KAN RÅDGIVE OM I FORSKELLIGE FASER AF EN SAG

Når kommunen overvejer adoption uden samtykke:

- Vurdering af barnets bedste
- Dokumentation i sagen
- Den børnefaglige undersøgelse
- Opdrag til og vurdering af forældrekompetenceundersøgelse eller tilknytningsundersøgelse
- Støtte til de biologiske forældre
- Tilrettelæggelse og vurdering af samvær

Når kommunen beslutter at indstille en sag til børne- og ungeudvalget:

- Sagsprocessen
- Krav til en indstilling om adoption uden samtykke
- Kommunens forpligtelser når sagen behandles

Når sagen er behandlet i børne- og ungeudvalget og i Ankestyrelsen:

- Sagsskridt hvis sagen hjemvises eller afvises af Ankestyrelsen
- Udslusningsforløb når et barn skal flyttes til sin adoptivfamilie
- Støtte til biologiske forældre, plejeforældre og adoptanter

VISO bemærker, at i og med sager om adoption uden samtykke er længere sagsforløb, kan kommunerne oplagt henvende sig til VISO i god tid, inden sagen skal behandles. På den måde kan VISO og kommunen bedst muligt planlægge, hvornår rådgivningen skal finde sted.

Kilde: Informationsmateriale fra Social- og Boligstyrelsen¹⁵

TVÆRKOMMUNALT SAMARBEJDE

I dette afsnit beskriver vi først kommunernes tværkommunale samarbejde og dernæst, hvordan kommuner med stor erfaring på området kan opleve en betydelig efterspørgsel fra andre kommuner efter deres viden og erfaring.

Tværkommunalt samarbejde

Som vi så i figur 5.1 (side 45), angiver 31 ud af 95 kommuner (33 procent) i spørgeskemaet, at deres medarbejdere søger råd og vejledning gennem tværkommunale samarbejdsfora, mens 37 ud af 95 (39 procent) benytter sig af andre kommuner med erfaring på området.

Blandt de interviewede kommuner fortæller størstedelen, at de enten deltager eller har deltaget i ERFA-netværk, hvor adoption uden samtykke er på dagsordenen.

Ikast-Brande Kommune fortæller, at de ser en interesse i, at kommunerne koordinerer deres praksis i forhold til reglerne om adoption uden samtykke og anvender dem ens. Det samme fortæller lederen i Odsherred Kommune, hvor de er gået fire kommuner sammen i et netværk:

"Det gjorde vi sammen med vores nabokommuner i forhold til, at have et netværk, hvor vi prøvede at lave ensartethed i, hvordan vi vil gøre det. Så for en forælder vil der ikke være forskel i, om man boede i vores eller i vores nabokommuner. Det der med at prøve at udarbejde nogle screeningsredskaber som er ens på tværs af vores nabokommuner." (Leder, Odsherred Kommune)

¹⁵ [Rådgivning om adoption uden samtykke | Social- og Boligstyrelsen](#)

KAPITEL 6

"Du må ikke kunne stille et spørgsmålstegn ved noget. Alt skal være afklaret" (Leder, Ringkøbing-Skjern Kommune)

Dokumentation

Når kommunerne beslutter, om de vil indstille en sag til adoption uden samtykke, igangsætter de en proces, hvor de indhenter relevante sagsakter. I dette kapitel fokuserer vi særligt på faderskabsfastsættelse og psykologundersøgelser.

DOKUMENTATIONSKRAV

Kommunerne oplever, at dokumentationskravene er omfattende, men rimelige

De interviewede kommuner oplever, at dokumentationskravene i sager om adoption uden samtykke er omfattende, men samtidig udtrykker de, at disse omfattende dokumentationskrav er rimelige, da det er en vidtgående beslutning.

Barnets lov indeholder en række krav til, hvad en indstilling til adoption uden samtykke skal indeholde.

BARNETS LOV § 70 STK. 2 OG 3 OM HVAD EN INDSTILLING TIL ADOPTION UDEN SAMTYKKE SKAL INDEHOLDE

Vurderer kommunalbestyrelsen, at adoption af et barn eller en ung vil være bedst for barnet eller den unge, at barnets eller den unges forældre ikke vil give samtykke til adoptionen efter § 7 i adoptionsloven, og at adoptionen vil kunne gennemføres efter § 9, stk. 2-4, i adoptionsloven, skal kommunalbestyrelsen indstille til børne- og ungeudvalget, at barnet eller den unge adopteres.

Stk. 2 En indstilling efter stk. 1 skal navnlig indeholde følgende:

- 1) Undersøgelsen, jf. §§ 20 eller 26 i denne lov, eller den ugefaglige undersøgelse, jf. § 31 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet.
- 2) Barnets plan, jf. § 91 i denne lov, ungeplanen, jf. § 108 i denne lov, eller forbedringsforløbet, jf. § 13 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet, hvis en sådan er udarbejdet.
- 3) En redegørelse for, at betingelserne for adoption uden samtykke efter § 9, stk. 2-4, i adoptionsloven er opfyldt.
- 4) Oplysninger om barnets eller den unges holdning til

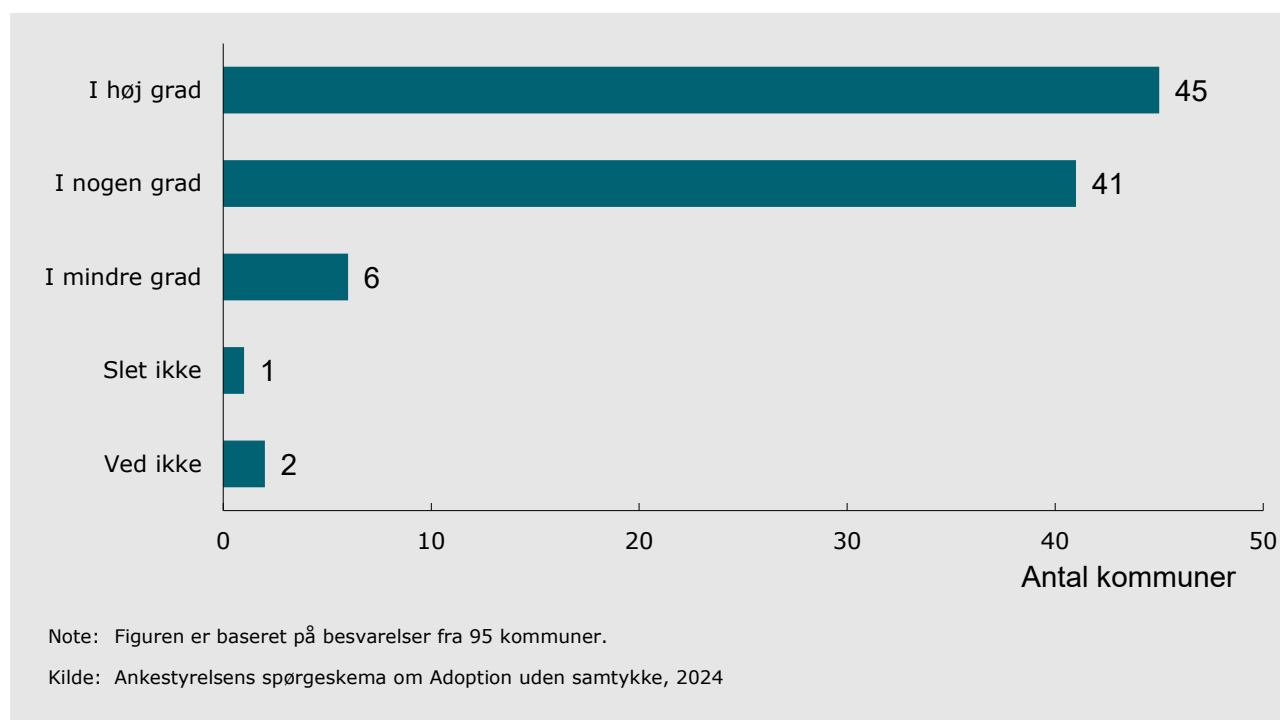
den påtænkte adoption, jf. § 6, stk. 1 og 3, i adoptionsloven.

5) En redegørelse for kommunalbestyrelsens arbejde med og overvejelser om at hjemgive barnet eller den unge.

Stk. 3 En indstilling om adoption i medfør af § 9, stk. 3 eller 4, i adoptionsloven skal endvidere indeholde en redegørelse for, at betingelserne i § 47, stk. 1 og 2, for anbringelse af barnet eller den unge uden for hjemmet er opfyldt.

Størstedelen af kommunerne har angivet i spørgeskemaet, at det fremgår klart, hvilken dokumentation der skal indgå i en indstilling om adoption uden samtykke – se følgende figur 6.1.

FIGUR 6.1 FREMGÅR DET FOR KOMMUNEN KLART HVILKEN DOKUMENTATION, DER SKAL INDGÅ I INDSTILLINGEN OM ADOPTION UDEN SAMTYKKE TIL BØRNE- OG UNGEUDVALGET?

Ud af de 95 adspurgte kommuner svarer 86 af kommunerne (91 procent), at det i høj eller nogen grad fremgår klart, hvilken dokumentation der skal indgå i indstillingen til børne- og ungeudvalget.

Det bekræfter kommunerne også i interviewene. Det gælder både i de kommuner, der ikke har indstillet sager, men særligt blandt de kommuner, der har indstillet sager til bortadoption.

Udfordringer med dokumentationskravene

Vi har spurgt kommunerne, om de oplever udfordringer i forbindelse med at indhente sagsakter for at sikre dokumentationen. Her fremhæver kommunerne især to forhold, som de oplever kan udfordre i sagsforløbene:

- Fastsættelse af faderskab
- Ventetid på psykologundersøgelser

Begge forhold kan bevirke, at sagsforløb trækker ud, hvilket vi vil belyse nærmere i de følgende afsnit.

FASTSÆTTELSE AF FADERSKAB

FASTSÆTTELSE AF FADERSKAB

Fastsættelse af faderskab spiller en central rolle i sager om adoption uden samtykke, da faderskabet til et barn som hovedregel skal være fastslået, før en adoption af barnet kan gennemføres. Hvis moren ikke kan eller vil oplyse, hvem faren er, eller hvis faren nægter faderskabet, skal kommunen igangsætte en faderskabssag hos Familieretshuset. Disse sager kan være præget af komplekse og hastende forhold, hvor flere potentielle fædre kan være i spil, eller hvor faren ikke kan kontaktes.

Kilde: Social- og Boligstyrelsen (2024): *Adoption uden samtykke – inspirationsmateriale til kommuner*

I spørgeskemaet har vi spurgt, om kommunerne oplever, at lovkravet om at fastsætte faderskab kan forlænge sagsbehandlingstiden i tilfælde, hvor der ikke er opgivet et faderskab. Kun tre kommuner (tre procent) angiver, at de ikke oplever denne udfordring¹⁶.

FASTSÆTTELSE AF FADERSKAB KAN TAGE ET HALVT TIL HALVANDET ÅR.

I spørgeskemaet angiver kommuner erfaringer med, at fastsættelse af faderskab kan tage et halvt til halvandet år. Erfaringer vi hører understøttet i interviewene, hvor kommunerne fremhæver, at det kan være med til at bremse og forlænge indstillingerne. En af kommunerne fortæller, at de har haft sager, hvor mødre ikke har ønsket at oplyse faderens navn. Kommunen oplever, at det kan være en måde for mødrene at modarbejde kommunens indstilling til bortadoption. En anden

¹⁶ Spørgsmål fra spørgeskemaet "Oplever kommunen, at lovkravet om at fastsætte faderskab kan forlænge sagsbehandlingstiden i tilfælde, hvor der ikke er opgivet et faderskab?" Ja: n=41, Nej: n=3, Ved ikke: n=51

kommune fortæller om en sag, hvor de i en længerevarende proces har undersøgt faderskab på en række mulige fædre. Herunder kan det fysisk at lokalisere fædrene udfordre kommunerne og skabe længere sagsforløb. Det er alle eksempler på, at fastsættelse af faderskab kan være med til at bremse og forlænge indstillinger af sager til bortadoption.

Ved fastsættelse af faderskab er kommunerne afhængige af andre aktører, eksempelvis Familieretshuset. En rådgiver fra Lolland Kommune udtrykker:

”Der er jo mange faktorer, som spiller ind ude fra, som vi ikke kan gøre så meget ved. Hvor vi bare må vente på, at nogle andre afklarer sagen, før vi kan komme videre.” (Rådgiver, Lolland Kommune)

Samme oplevelse har de i Odsherred Kommune, hvor en leder fortæller, at de retlige processer er svære at planlægge efter, og at der kan komme andre sager, der skubber deres sag bagud og dermed forlænger sagsforløbet. Samtidig kan det også være svært for kommunen at kommunikere med og opnå indblik i sagens status, når den er i Familieretshuset.

PSYKOLOGUNDERSØGELSER

Vi vil i de kommende afsnit belyse kommunernes erfaringer med psykologundersøgelserne, som indgår som bilag i de børnefaglige undersøgelser (jf. §§ 20 og 26), og står centralt i oplysningen af sager om adoption uden samtykke.

Psykologundersøgelser er en samlet betegnelse for tilknytningsundersøgelser, forældrekompetenceundersøgelser og herunder prognosevurderinger.

PSYKOLOGUNDERSØGELSER

En **forældrekompetenceundersøgelse** er en psykologisk undersøgelse af barnet og dets forældre. Undersøgelsen er et krav i sager efter § 9, stk. 3. Formålet er at afdække barnets udviklingsbehov og vurdere forældrenes evner til at imødekomme behovene. Undersøgelsen fokuserer på det konkrete barn og forældrenes muligheder for at støtte barnets udvikling og trivsel. Undersøgelsen bygger på oplysninger fra sagsakter, interviews, observationer (hvis barnet er født), og psykologiske tests.

Prognosevurderingen, som er en del af forældrekompetencevurderingen, skal kunne sandsynliggøre, om forældrenes forældreevner er varig eller kan udvikles. Den tager hensyn til faktorer som forældrenes livshistorie, mentale helbred og intellektuelle funktionsniveau. Desuden vurderes eventuelt misbrug, fysiske sygdomme, og tidligere behandlinger. Ligesom forældrenes vilje og evne til at forbedre forældreevnen.

Tilknytningsundersøgelsen er et krav i sager om adoption i henhold til adoptionslovens § 9, stk. 4. Undersøgelsen skal vurdere om allerede anbragte børn har en sådan tilknytning til plejefamilien, at de vil tage skade, hvis tilknytningen ophæves. Undersøgelsen har til formål at indgå i kommunens vurdering af, hvad der er barnets bedste for at sikre størst mulig kontinuitet og stabilitet.

Kilde: Social- og Boligstyrelsen (2024): *Adoption uden samtykke – inspirationsmateriale til kommuner*

Vi omtaler i det følgende psykologundersøgelser som en samlet betegnelse, når det er pointer, der går på tværs af undersøgelserne. Ellers fremhæves de enkelte typer af undersøgelser.

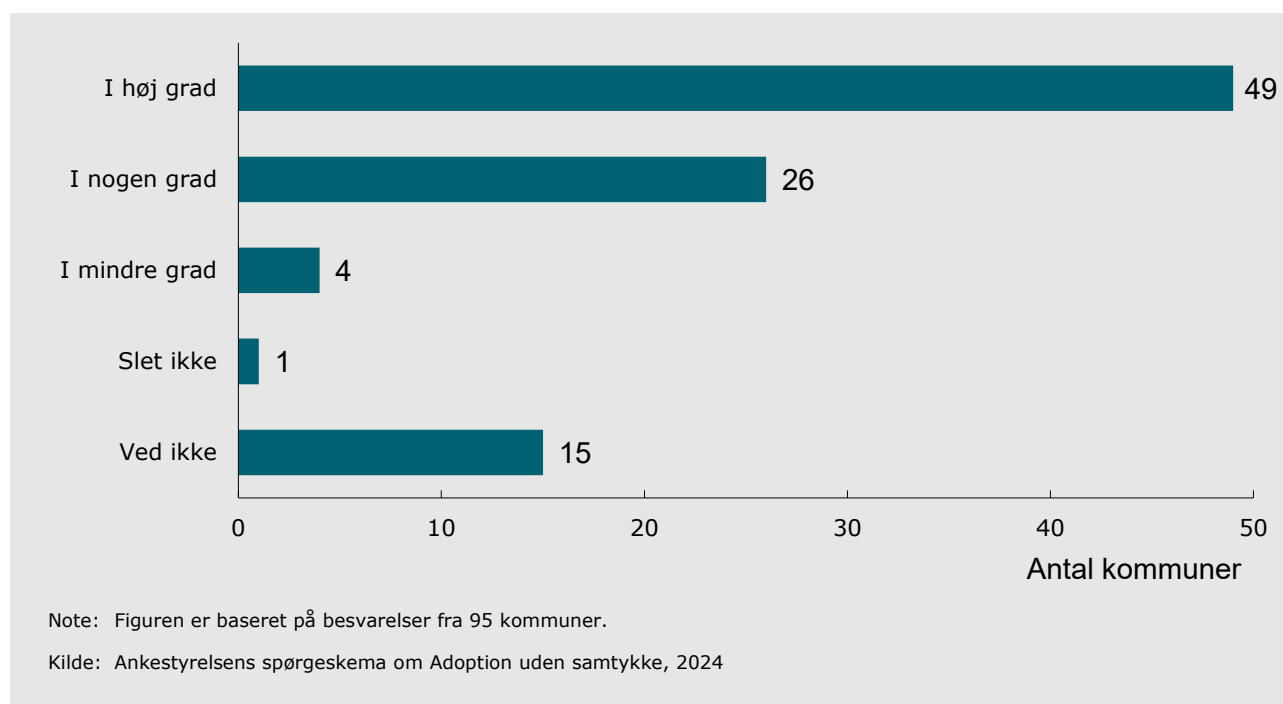
Kommunerne har flest § 9, stk. 3 sager på landsplan (se tabel 2.1, s. 19), og det billede gengives blandt interviewkommunerne. Det er derfor særligt kommunernes arbejde med forældrekompetenceundersøgelsen og prognosevurderingen, som fylder i kommunernes overvejelser i interviewene.

Kommunerne oplever generelt udfordringer med ventetid på psykologtider

Kommunerne peger gennemgående på, at de oplever udfordringer med lange ventetider på psykologundersøgelserne. Det ser vi både i besvarelserne i spørgeskemaet og i interviewene med kommunerne.

I følgende figur 6.2 ser vi, at langt størstedelen af kommunerne har svaret i spørgeskemaet, at de oplever udfordringer med lange ventetider.

FIGUR 6.2 OPLEVER KOMMUNEN UDFORDRINGER MED LANG VENTETID PÅ GENNEMFØRELSE AF PSYKOLOGUNDERSØGELSERNE?

75 kommuner (79 procent) angiver, at de i høj eller nogen grad oplever udfordringer med lang ventetid på at gennemføre psykologundersøgelser. Kun fem kommuner (fem procent) svarer i mindre grad eller slet ikke.

MELLEM TRE OG NI MÅNEDERS VENTETID PÅ PSYKOLOGTIDER

I interviewene udtrykker størstedelen af kommunerne, at de oplever omfattende udfordringer med lange ventetider til autoriserede psykologer. Kommunerne beskriver ventetider på mellem tre og ni måneder. En rådgiver fra Odsherred Kommune fortæller:

"Nogle psykologer siger, at de kan gå i gang om tre-fire måneder. Andre siger et halvt år. Så der er virkelig rift om dem." (Rådgiver, Odsherred Kommune)

Kommunerne fortæller, at det er en problemstilling, der gælder sager om adoption uden samtykke såvel som anbringelser uden samtykke, hvor samme krav om dokumentation gælder¹⁷.

Det er lovkrav, at psykologundersøgelser af forældremyndighedsindehavere gennemføres af autoriserede psykologer.

¹⁷ I sager om anbringelse uden samtykke er der ikke krav om prognosevurdering i til-læg til forældrekompetenceundersøgelsen sådan som der er i sager om adoption uden samtykke

BARNETS LOV § 22, STK. 5: OM DEN BØRNEFAGLIGE UNDERSØGELSE OG IVÆRKSÆTTELSE AF PSYKOLOGISK UNDERSØGELSE

En børnefaglig undersøgelse skal tilrettelægges ud fra en helhedsbetragtning og skal afdække udfordringer og ressourcer hos barnet eller den unge, familien og netværket. Kommunalbestyrelsen skal som led i undersøgelsen inddrage de fagfolk, der allerede har viden om barnets eller den unges og familiens forhold.

Stk. 5 Iværksætter kommunalbestyrelsen en psykologisk undersøgelse af forældremyndighedsindehaveren, skal undersøgelsen foretages af en autoriseret psykolog.

I [principmeddelelse 16-22](#) uddyber Ankestyrelsen, at brugen af autoriserede psykologer skal styrke det faglige grundlag for kommunernes afgørelser, så børn, unge og forældre får den rette hjælp. Samtidig er formålet at understøtte retssikkerheden for forældre, hvor fjernelse af barnet begrundes i forældrenes forhold.

Kommunerne oplever, at det i de seneste år er blevet tiltagende sværere at finde psykologer

Flere af de interviewede kommuner udtrykker, at det de seneste år er blevet tiltagende sværere at finde autoriserede psykologer til at gennemføre undersøgelserne.

Kommunerne kan opleve, at det er et marked på psykologernes betingelser. En af de interviewede kommuner peger videre på, at de oplever prisen for psykologundersøgelserne er steget de seneste år. Kommunerne oplever, at psykologer kan have forbehold over for at tilbyde disse typer af undersøgelser. Det handler blandt andet om, at psykologerne hæfter for undersøgelserne ved navn og kan opleve, at undersøgelserne sendes ind til Psykolognævnet.

Årsager til forlængede undersøgelsesforløb

[En forældrekompetenceundersøgelse kan tage tre til fire måneder at gennemføre, hvis der ikke opstår forsinkelser](#)

Når forældrekompetenceundersøgelserne igangsættes, er der ikke en standard for, hvor lang tid de tager at gennemføre. En kommune oplyser, at selve gennemførelsen af undersøgelsen kan tage tre til fire måneder, hvis processen kører uden forhindringer.

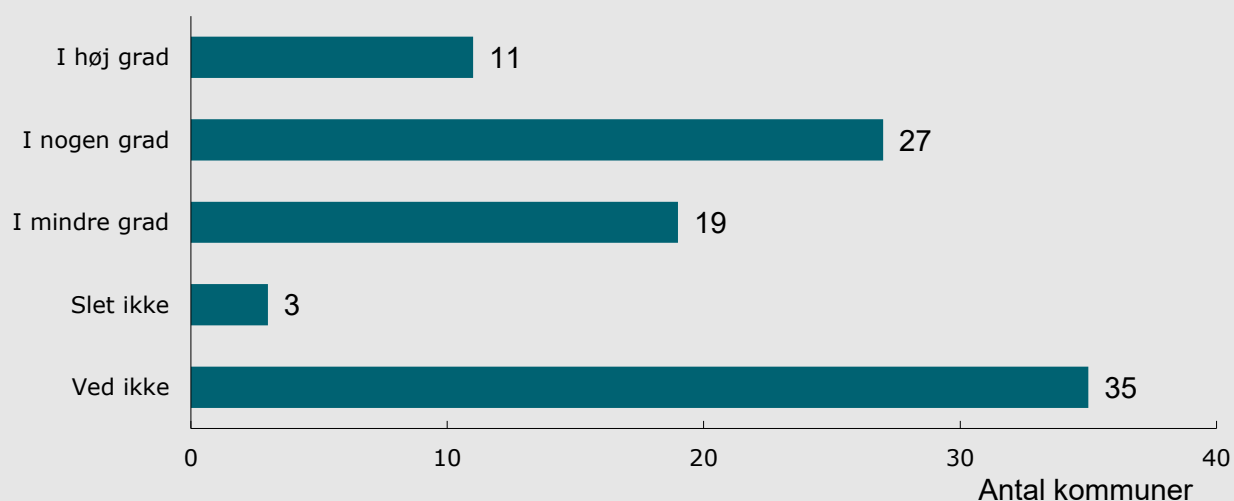
Kommunerne oplever dog ofte, at forhold kan forlænge undersøgelsesforløbet. De peger særligt på følgende:

- Forældres deltagelse i undersøgelserne
- Pauser i undersøgelser

Forældrenes deltagelse i undersøgelserne

I figur 6.3 har kommunerne svaret på, om de oplever, at et udfordrende samarbejde med de biologiske forældre om udarbejdelse af psykologundersøgelserne kan forlænge processen.

FIGUR 6.3 OPLEVER KOMMUNEN, AT ET UDFORDRENDE SAMARBEJDE MED DE BIOLOGISKE FORÆLDRE OM UDARBEJDELSE AF PSYKOLOGUNDERSØGELSERNE KAN FORLÆNGE FORBEREDELSEN AF INDSTILLINGEN OM ADOPTION UDEN SAMTYKKE?

Note: Figuren er baseret på besvarelser fra 95 kommuner.

Kilde: Ankestyrelsens spørgeskema om Adoption uden samtykke, 2024

38 kommuner (40 procent) svarer, at de i høj eller nogen grad oplever, at det kan forlænge forberedelsen af sagens indstilling. Samtidig har 22 kommuner (23 procent) svaret, at de i mindre grad eller slet ikke oplever, at det kan forsinke processen. Der er dermed en overvægt af kommuner, der oplever, at samarbejdet kan forlænge processen.

De interviewede kommuner har forskellige erfaringer med, hvordan forældrene tager imod undersøgelserne, samt hvordan de indgår i undersøgelserne.

En rådgiver fra Lolland Kommune fortæller, at forældrene ofte gerne vil bevise over for kommunen, at de godt kan være forældre. Rådgiveren beskriver det indledende samtykke fra forældrene til psykologundersøgelserne:

"Mange af forældrene har den indstilling at: 'Det kan vi godt. Og nu skal vi bevise over for Lolland Kommune, at den bekymring de udtrykker ikke er til stede.' (...) det er sjældent jeg oplever forældre, som siger nej til de her forældrekompetenceundersøgelser." (Rådgiver, Lolland Kommune)

Mens forældrene oftest giver deres samtykke til undersøgelserne, så oplever visse af de interviewede kommuner udfordringer med forældrenes fremmøde undervejs i undersøgelsernes forløb. Ringkøbing-Skjern og Kerteminde Kommune fortæller, at undersøgelserne kan trække ud, fordi forældrene udebliver fra aftaler.

Pauser i undersøgelserne

En af kommunerne fortæller, at der kan opstå pauser i undersøgelserne. Det kan ske på tidspunkter, hvor psykologen vurderer, at det ikke er pålideligt at vurdere forældrenes forældreevner. Det kan være tiden omkring fødsel eller tiden efter at barnet er fjernet. I sådanne situationer kan psykologerne vurdere, at det ikke er fagligt forsvarligt, at forældrene skal indgå i en undersøgelse. Pauser i undersøgelserne bevirker, at de trækker ud og forlænger sagernes indstilling.

Kommunernes strategier for at få tider til psykologiske undersøgelser

For at imødekomme udfordringerne med ventetider på psykologundersøgelser, anvender kommunerne forskellige strategier.

Autoriserede psykologer ansat i kommunen

18 kommuner (19 procent) har i spørgeskemaet svaret, at de benytter sig af internt ansatte psykologer, når de skal have gennemført psykologundersøgelser. Kommunerne har dermed en eller flere autoriserede psykologer ansat, som laver undersøgelserne. Blandt interviewkommunerne har Ringkøbing-Skjern og Ikast-Brande Kommune internt ansatte psykologer. Begge kommuner fortæller, at hvis der er for lang ventetid, fordi de internt ansatte psykologer har andre opgaver, så søger de efter eksterne psykologer til at gennemføre undersøgelserne.

Ikast-Brande Kommune fortæller, at visse forældre ikke ønsker, at undersøgelserne gennemføres af psykologer ansat i kommunen. En leder i Ikast-Brande Kommune siger:

"Forældrene vil ikke have kommunen til at lave forældrekompetenceundersøgelsen, fordi de kan opleve at det er aftalt spil. Så det har de ikke tillid til." (Leder, Ikast-Brande Kommune)

**CIRKA HVER
FEMTE KOMMUNE
HAR PSYKOLOGER
ANSAT**

En af de øvrige interviewkommuner, Lolland Kommune, fortæller, at de, af samme årsag, har fravalgt, at have psykologer internt ansat til at varetage psykologundersøgelser:

"For os betyder det meget, at vi kan sige til vores borgere: "Det her er en psykolog, der kommer udefra. Det er ikke en, der har et aktiv i Lolland Kommune"" (Rådgiver, Lolland Kommune)

Opsporing af psykologer

Når kommunerne skal finde eksterne psykologer kontakter rådgivere eller ledere potentielle psykologer med forespørgsel om, hvorvidt og hvornår en given psykolog kan udføre en psykologundersøgelse.

Kommunerne giver udtryk for, at det tager tid at kontakte psykologer og afsøge, hvilke psykologer der har ledig tid. Kommunerne oplever, at det kan være et omskifteligt marked, da psykologer kan lukke praksisser eller vælge ikke længere at lave forældrekompetenceundersøgelser.

Kommunerne foretrækker psykologer, de har brugt før

Et vigtigt afsæt i kommunernes arbejde med at finde psykologer er også, at de helst anvender psykologer, som de har brugt før eller har fået anbefalet af andre kommuner.

Mange kommuner skriver i spørgeskemaet, at de forsøger at benytte psykologer, de tidligere har samarbejdet med. Kommunerne begrundet det med, at de dermed kender kvaliteten af psykologens arbejde og ved, at undersøgelserne lever op til de nødvendige krav til en indstilling. De kommuner vi har interviewet, gør sig samme overvejelser. En leder fra Lolland Kommune fortæller:

"Når man bestiller en undersøgelse hos en psykolog, vi aldrig har haft et samarbejde med før, så ved vi ikke helt, hvad vi får tilbage. Det trykkest er at finde nogen, som vi ved er lykkedes med, at lave gode undersøgelser. Det vil vi gerne, hvis vi kan det, men nu er vi så også bare et (geografisk) sted, hvor det er en kæmpe mangelvare. Vi søger nu rimelig bredt, når vi skal have fat i psykologer." (Leder, Lolland Kommune)

Kommunerne udtrykker på tværs en oplevelse af, at psykologer, der kan udføre forældrekompetenceundersøgelser, er en mangelvare. Visse af de kommuner, vi har interviewet, oplever det dog i højere grad end andre. Det er blandt andet betinget af geografiske forhold og det lokale udbud af psykologer. Manglen på psykologer bevirker, at kommunerne også må

indgå i samarbejder med psykologer, som de ikke kender, eller har fået anbefalet af andre.

Reserverer psykologtider på forhånd

I Lolland Kommune fortæller de, at de sommetider reserverer tider hos psykologer på forhånd, og inden de har vished om konkrete sager. Så ved de, at de har en psykolog på det givne tidspunkt klar til og gå i gang med en undersøgelse. Det er en praksis, der fungerer for dem, da de ved, at der kommer sager, og at de får brug for undersøgelse.

Kommuner efterspørger en statslig organisering af psykologer

Visse af kommunerne ytrer, at de ser fordel i, hvis der skete en statslig organisering af psykologer til at varetage undersøgelserne. Det kunne være af hensyn til ventetiderne og for at sikre, at det er psykologer, der er klædt fagligt på til at lave undersøgelserne. Derudover kunne det også imødekomme, at kommunerne oplever det som et ureguleret marked, hvor priserne afspejler efterspørgslen. Leder fra Lolland kommune siger:

"Der er brug for flere psykologhænder. (...) det ville jo være en stor fordel, hvis man kunne lave et statsligt psykolog-korps, som kunne det her og som havde en løbende erfaringsudveksling - både med Ankestyrelsen og med VISO. Det er jo et vildt marked, der er nogen gange hvor man tænker 'okay, det var da også en pris'. Det er jo psykologerne der bestemmer, hvad de tager i timen og vi skal jo bruge de undersøgelser" (Leder, Lolland Kommune)

FORLÆNGEDE SAGSFORLØB

I undersøgelsen fra 2018 ytrede kommunerne, at lange sagsforløb var en barriere for at bruge reglerne om adoption uden samtykke. I daværende som i den nuværende undersøgelse, fremhæver kommunerne, at lange sagsforløb påvirker sagerne negativt for børnene. Siden undersøgelsen i 2018 er der indført muligheden for, at barnet, der frigives til adoption efter § 9, stk. 3, kan placeres midlertidigt hos den kommende adoptivfamilie, mens en eventuel klage over Ankestyrelsens afgørelse behandles ved domstolene af retten (jf. § 32 a). Det har givet muligheden for kortere forløb, hvor barnet hurtigere kommer til adoptivfamilien.

Kommunerne fremhæver imidlertid fortsat, at sagerne kan trække ud før, at der kan ske en indstilling om adoption. Det handler som nævnt særligt om; fastsættelse af faderskab, ventetid på igangsættelse af psykologiske undersøgelser og gennemførelse af psykologundersøgelserne. En leder fra Ods herred kommune siger:

"Vi har nogle sager, hvor vi har tænkt, at det var klare adoptioner, men hvor vi har ventet halvandet år på en afgørelse omkring faderskabet. Det bliver store børn lige pludselig, og så bliver der noget etisk i igen, at skulle rykke de her børn - og er det så en plejefamilie, der kan adoptere?" (Ledet, Odsherred Kommune)

Kommunerne ser udfordringer i, når sagerne forsinkes og barnet samtidig bliver ældre, og skaber tilknytning i plejefamilien. I visse sager fortæller kommunerne, at tiden og barnets tilknytning i plejefamilien betyder, at de fortsætter med anbringelsen, og i stedet arbejder efter at plejefamilien adopterer barnet, jf. § 9, stk. 4, når barnet har været anbragt i en længere periode.

Svært at vægte hensynet til stabilitet og kontinuitet

I situationer, hvor plejefamilien ikke kan eller ønsker at adoptere barnet, kan kommunen vælge at prioritere hensynet til barnets tilknytning i plejefamilien. En koordinator fra Kolding Kommune siger om den type sagsforløb:

"Hvis vi har et barn, der er faldet godt til i den her plejefamilie, og der er god udvikling, god trivsel, godt samarbejde med forældrene omkring anbringelsen. Så synes jeg, det er svært at sige, 'nu kører vi videre', og giver det her barn endnu et skifte i omsorgsperson', for det er jo også et traume man påfører barnet igen, så det skal også kunne stå på mål for det man vinder ved at gøre det." (Koordinator, Kolding Kommune)

I de sager kan kommunerne opleve det svært at vægte hensynet til stabilitet og kontinuitet for barnet i forhold til, om det tilgodeses bedst ved at fastholde anbringelsen eller ved bortadoption. Samme overvejelser gør andre kommuner sig i spørgeskemaet, hvor de har kunne uddybe deres svar om, hvorvidt det opleves svært at inddrage hensynet til stabilitet og kontinuitet.

"Særligt når der er talt om skifte. Eksempelvis hvis nuværende plejefamilie ikke ønsker at adoptere og barnet trives der, men vi både fagligt og økonomisk kan se gevinster ved at barnet bortadopteres" (Tekstbesvarelse i spørgeskemaet)

BILAG 1

Metode

I dette kapitel beskriver vi de metoder, vi har anvendt i undersøgelsen; en spørgeskemaundersøgelse blandt alle landets kommuner og interview med børne- og ungerådgivere samt ledere fra seks kommuner. Undersøgelsen er planlagt sekventielt, så vi først har indhentet spørgeskemabesvarelser, som derefter har informeret interviewguiden og udvælgelse af interviewkommuner.

Med udgangspunkt i spørgeskemaet og interview belyser vi følgende overordnede undersøgelsesspørgsmål:

- Hvilke eventuelle barrierer oplever kommunerne i forhold til at indstille sager om adoption uden samtykke?
- Hvad oplever kommunerne understøtter den gode anvendelse af adoption uden samtykke?

SPØRGESKEMA

I maj 2024 sendte vi et spørgeskema ud til alle landets kommuner. Spørgeskemaet er sendt til myndighedsledere i kommunerne. Vi har anbefalet kommunerne, at lederen fra den afdeling, der varetager sager om adoption uden samtykke, har besvaret skemaet i samarbejde med relevante medarbejdere. I alt har vi modtaget besvarelser fra 95 ud af 97 kommuner, hvilket giver en samlet svarprocent på 98 procent.

Læsø og Frederikshavn Kommune har indgået et forpligtende samarbejde på området. Frederikshavn Kommune har derfor besvaret spørgeskemaet på vegne af begge kommuner, hvilket betyder, at kommunepopulationen reelt er 97 og ikke 98.

Formål med spørgeskemaet

Spørgeskemaundersøgelsen handler om:

- Kommunernes erfaring med sager om adoption uden samtykke
- Kommunernes ledelse og organisering i forhold til adoption uden samtykke
- Kommunernes oplevelse af faglige kompetencer og rådgivning
- Kommunernes oplevelse af indhentning af dokumentation

Kommunernes oplevelse af forhold der henholdsvis hindrer og understøtter brug af reglerne

Pilottest

Forud for udsendelsen blev spørgeskemaet pilottestet og kvalitetssikret af medarbejdere fra to kommuner.

Behandling af data

Vi har udarbejdet og gennemført spørgeskemaundersøgelsen i surveyprogrammet SurveyXact og efterfølgende valideret og analyseret data i Excel.

INTERVIEW

I august og september 2024 gennemførte vi interview i seks kommuner med børne- og ungerådgivere samt ledere.

Alle interview er gennemført som semistrukturerede interview og afholdt fysisk ude hos kommunerne. Vi har som udgangspunkt interviewet ledere for sig og børne- og ungerådgivere for sig.

Behandling og kvalificering af data

Interviewene er transskriberet, kodet i NVivo efter undersøgelsens temaer og derefter formidlet i rapportens kapitler. Kommunerne har alle haft deres citater i høring.

Formål med interviewene

Interviewene handlede om:

- Kommunernes erfaring med sager om adoption uden samtykke
- Kommunernes ledelse og organisering i forhold til adoption uden samtykke
- Kommunernes oplevelse af faglige kompetencer og rådgivning
- Kommunernes oplevelse af indhentning af dokumentation
- Kommunernes oplevelse af forhold der henholdsvis hindrer og understøtter brug af reglerne
- Kommunernes oplevelse af karakteristika og støtte til biologiske forældre

Udvælgelse af kommuner

Kommunerne er udvalgt med henblik på, at opnå en spredning i geografi, befolkningsstørrelse, sociodemografi og erfaring med adoption uden samtykke. For de seks kommuner vi har interviewet gælder at de tre af kommunerne, Lolland, Ikast-Brande og Ringkøbing-Skjern, har erfaring med at indstille en vis mængde sager de seneste tre år. Det med henholdsvis 33 (Lolland), 15 (Ikast-Brande) og 7 sager (Ringkøbing-Skjern).

De tre øvrige kommuner, Kolding, Kerteminde og Odsherred, har endnu ikke prøvet at indstille en sag. De tre kommuner fortæller alle om sager, hvor de har haft, eller fortsat har, fokus på dem som mulige adoptionssager, men hvor forskellige barrierer har betydet, at de ikke har kunne indstille sagerne til børne- og ungeudvalget.

De seks kommuner taler derfor ud fra forskellige erfaringsgrundlag og er ikke lige langt i forhold til at opnå erfaring med at indstille sager. Samtidig kan alle seks kommuner, om end i forskelligt omfang, udtale sig om spørgsmål angående deres organisering på området, sagers dokumentation, forløb og målgruppe. Det, da de alle har erfaringer med sager, men hvor det varierer, hvorvidt de også har indstillet dem.